Leto LXX Štev. 142 a V Ljubljani, v torek, 23. junija 1942-XX Spedizione in abbonamento postale Poštnina plačana v gotovini Prezzo — Cena L 0.70

Naročnina mesečno 12 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

SLOVENEC

Abbonamenti: Mese 12 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti: 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Padec Tobruka in Bardije

Osne čete zasedle trdnjavo, mesto in luko Tobruk in se že pomikajo proti libijsko-egiptovski meji - Vojni plen: več sto topov in motornih vozil, 100 tankov in 25.000 ujetnikov

Posebno vojno poročilo št. 754 pravi:

Po zagrizenih predvčerajšnjih bojih, ki so strli sovražnikov odpor, se je 21. t. m. ob 7 zjutraj oglasil pri poveljniku našega 21. armadnega zbora angleški odposlanec, da bi v imenu poveljnika trdnjave v Tobruku ponudil udajo.

Oddelki osi so zasedli trdnjavo, mesto in pristanišče. Zajetih je bilo 25.000 mož, med njimi več generalov. Količino važnega plena je treba še ugotoviti.

•

Hitlerjev glavni stan, 22. junija. s. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje posebno uradno vojno poročilo:

Nemške in italijanske čete so predvčerajšnjim pod poveljstvom armadnega generala Romela osvojile pretežni del zelo utrjenih obrambnih naprav v Tobruku. Zaradi teh nastopov je angleški poslanec davi ponudil vrhovnemu poveljstvu nekega italijanskega armadnega zbora udajo trdnjave.

Mesto in pristanišče sta zasedena.

Dozdaj je bilo zajetih čez 25.000 mož, med njimi več generalov in dobljen plen nepreračunljivih količin orožja, vojnih potrebščin in preskrbe.

Med vztrajnim preganjanjem poraženih Angležev proti vzhodu sta bila zavzeta tudi Bardia ter Bir el Gobi.

Vojno poročilo št. 755

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Po dokončani zasedbi in čiščenju tobruške pokrajine osne čete zasedajo nove postojanke proti libijsko-egiptovski meji.

Po prvi splošni cenitvi vojnega plena pri Tobruku je bilo zaplenjenih nekaj sto topov, več sto motornih vozil, kakšnih sto tankov in velika skladišča municije, živil in tekočega goriva. Potrjuje se, da je bilo prijetih nad 25.000 ujetnikov, med katerimi se nahaja tudi poveljnik trdnjave in pet drugih generalov.

Letalstvo je jako obstreljevalo in napadalo z bombami umikajoče se sovražne oddelke. Nemški lovci so sestrelili dva »Curtisa«. Tretje letalo je sestrelila protiletalska obramba v Bengaziju.

Eno naše letalo se ni vrnilo.

Skupine bombnikov so napadle oporišče Hal Far na otoku Malti.

Nad Sredozemljem je bilo v boju sestreljenih 6 torpednih letal vrste »Beaufighter«.

Rim, 22. junija. AS: Angleški tisk, ki je moral priznati važen pomen padca tobruške trdnjave, je poln grenkih ugotovitev in po stari navadi skuša najti ljudi, ki bi jim naprtil odgovornost za poraz, noče pa iz te žalostne zadeve narediti edino pravilnega zaključka, da ima kriza, v katero je zašla Anglija, mnogo globlje vzroke, ki jih ni mogoče odpraviti z izločitvijo in žrtvovanjem tega ali onega generala. Padec Tobruka je po mnenju angleških listov posledica napačnih računov. Zato je treba izvesti preiskavo ter ugotoviti in prijeti krivce. »Times« pa piše: Nahajamo se v zelo težkem položaju in marsikaj moramo popraviti, četudi bomo morali to drago plačati.

Berlin, 22. junija. AS. »Völkischer Beobachter« piše, da veliko število ujetnikov, prijetih v tobruški trdnjavi dokazuje, kako Angleži nikakor niso nameravali izvesti svoj znani »strateški umik« kakor bi zdaj radi dopovedali svetu. Če bi res nameravali izprazniti Tobruk, bi spravili na varno vsaj večino svojih čet in orožja. Toda Tobruk se lahko prišteva v vrsto zadnjih anglosaških izgub, ki nosijo imena Hongkong, Singapur, Corregidor itd.

Tokio, 21. junija. AS: List »Asahi« komentira v nekem članku pomen zadnjih italijanskih in nemških zmag v severni Afriki in v pomorski bitki v Sredozemskem morju ter pravi, da predstavljajo te zmage nepopravljiv udarec za angloameriško vojno fronto. Izgube, ki jih je doživela Anglija v zadnjem času, bodisi v ljudeh, bodisi v materialu, so neizračunljive in strašne, zlasti če pomislimo, da obstoji neka meja tudi za britske rezerve. List zaključuje, da posebno po teh porazih v Sredozemskem morju in v Marmariki Velika Britanija ne more mimo tega, da bi ne bila v resnih skrbeh.

Lisbona, 22. junija. AS. Vtis, ki ga je naredil v Lisboni padec Tobruka, je toliko večji, ker so angleška poročila doslej zakrivala težave angleškega položaja v Marmariki. Dočim so listi med najnovejšimi poročili že objavili padec Tobruka, so v malo prejšnjih poročilih in v istih številkah prinesli londonske brzojavke polne optimizma in upanja, da bo »general poletje« Angležem pomagal zlomiti italijansko-nemško ofenzivo.

Bern, 22. junija. AS. Švicarski list »Berner Tagesblatt« popisuje strateški pomen tobruškega pristanišča, ki je glavno pomorsko oporišče med Tripolisom in Aleksandrijo. Osamljenje Malte se je s padcem Tobruka občutno povečalo in angleška mornarica je v vzhodnem Sredozemlju v vedno večji zagati. List se sprašuje, kako morejo Angleži misliti na drugo fronto, ko pa niso mogli obdržati te trdnjave, ki je bila za njih izrednega pomena.

Čestitke Kralja in Cesarja

Veličanstvo Kralj in Cesar je eksc. armadnemu generalu Basticu poslal naslednjo brzojavko:

»Z začudenim ponosom, kakor vedno, sem spremljal naše hrabre vojake in želim, da sprejmete vi, general Romel, poveljniki ter italijanske in nemške čete, ki so v popolnem sodelovanju še enkrat uveljavile svojo vrednost, moje kar najbolj živo zadovoljstvo nad doseženim uspehom.«

Duce je zaradi zmage pri Tobruku poslal brzojavne čestitke Hitlerju, generalu Basticu ter generalu Romelu, ki ima neposredno poveljstvo nad nastopajočimi četami.

Nemški glas o pomenu Tobruka in Sredozemlja

Italija drži celo južno bojišče od Gibraltarja do Črnega in Rdečega morja

Berlin, 22. junija. AS: Malokdaj je kaka zmaga tako globoko odjeknila, kakor bliskoviti zavzem Tobruka. Globoka vznemirjenost in neizmerno navdušenje vlada po pisanju nemškega tiska med nemškim ljudstvom spričo mogočnega osnega uspeha. Osni vojaki so v kratkem času nekaj ur zasedli trdnjavo, o kateri so Angleži trdili, da je neosvojljiva. Tobruk je veljal za prednji branik Egipta. Ta branik pa je postal grob velikega dela premagane osme armade. »Frankfurter Zeitung« piše: Na zmage v Sredozemlju je mogoče gledati kot na obrobne dogodke v veliki vojni, vendar pa te zmage segajo v sovražna življenjska središča. Vsak angleški poraz v Sredozemlju je velikega pomena za strateški položaj Angležev. List nadaljuje, da so sredozemska bojišča del velike osne vojaške in politične strategije. Tamkajšnji dogodki odločajo o političnem položaju velikega prostora od Gibraltarja do Črnega in Rdečega morja. V tem velikem prostoru Italija brani naše južno krilo od Francije do Turčije. Zato je v prid trdnosti in moči Italije, ako se pošiljajo nemške čete v Afriko in se udeležujejo borbe na najobčutljivejših točkah angleškega imperija. Italijani — zaključuje list — pa imajo danes zadoščenje, da so se odeli s slavo in pokazali svoj veličasten pomen istočasno v dveh bitkah, to je v Sredozemlju in Afriki, kjer so njihove oborožene sile ob strani nemških sil dosegle velike uspehe.

Italijanski listi ob prvi obletnici vojne na vzhodu

Rim, 22. junija AS. Italijanski listi poudarjajo da je danes obletnica vstopa v vojno proti boljševizmu in objavljajo velikanske uspehe, dosežene v enoletnem vojskovanju na vzhodu. »Popolo di Roma« piše, da je 22. junij 1941 zgodovinski dan za Evropo, kajti na ta dan so civilizirani narodi začeli silovito protiofenzivo za dokončno uničenje boljševizma ter za preprečitev zločinskih načrtov, ki jih je sklenil Stalin proti Evropi. Dokumenti, ki so jih zaplenili v prvih tednih protiboljševiške vojne, so dokazali, da so rdeči že dolgo gojili te načrte. Ko so bili napadeni, so bili že pripravljeni in so imeli tudi že določen dan, ko naj bi se začel njihov vpad v Evropo. »Boljševizem je sovražnik«, ta bojni krik, ki ga je prvi zagnal Duce 23. marca 1919, odmeva danes po vsej Evropi in je postal bojni krik milijonom borcev, ki so zapleteni v borbo na življenje ali smrt od Ledenega do Črnega morja. Italijanski skvadristi, pionirji, te na novo vstale civilizacije nadaljujejo svoj usodni korak, ki jih je vodil pred 20 leti v Rim in ki jih je zdaj pognal v srce sovražnikove države. Zastava, okoli katere se zbirajo, je je vedno ista in duh borcev se ni spremenil.

Severna obramba Sebastopola strta

Nemške in romunske čete so zavzele več utrjenih postojank pred Sebastopolom - Hudi boji pri Volhovu - Letalski napad na Southampton

Hitlerjev glavni stan, 22. junija. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na severnem delu trdnjave Sebastopol je bila v trdih bojih zavzeta obalna trdnjava, ozemlje severno od zaliva Severnjaja pa je bilo očiščeno sovražnikov. Uničevanje sovražnih ostankov, ki se drže na skrajnem delu ožine, je v teku. Na ostalem obkoljevalnem bojišču so nemške in romunske čete z močno podporo letalstva z naskokom zavzele več utrjenih in žilavo branjenih višinskih postojank. Ponovni sovjetski protinapadi so bili brez uspeha.

Nad Sebastopolom in vzhodno od Donca so nemški lovci včeraj sestrelili 28 sovražnih letal.

Na južne delu vzhodnega bojišča so letalske skupine uničevale železniške naprave in sovražne kolone, ki dovažajo pomoč.

Na severnem odseku vzhodnega bojišča je bilo odbitih več sovražnih napadov, v zaledju pa je bilo uničenih več boljševiških krdel in njihovih taborišč.

Na bojišču pri Volhovu sovražnik zopet napada z močnimi silami, ki jih podpirajo tanki. Zagrizeni boji še trajajo.

V Severni Afriki je neka skupina nemških hitrih čolnov v jutranjih urah dne 21. junija pred tobruškim pristaniščem napadla bežečo skupino manjših angleških enot in jo popolnoma uničila. Ena stražna ladja, šest obalnih ladij in ena 4500 tonska prevozna ladja, ki je bila poškodovana že z letalskimi napadi so bile potopljene. Tri nadaljne obalne ladje so bile zajete in 175 mož ujetih. Neka skupina nemških čistilcev min si je izsilila pot skoz minske zapore v notranje tobruško pristanišče. Število ujetnikov iz bojev pri Tobruku se je povišalo na 28.000. Nad sto tankov je bilo zajetih ali uničenih. Štetje zaplenjenih topov in težkega orožja še ni zaključeno.

Na Malti so nemške letalske skupine napadle letališče Luka.

Pred nizozemsko obalo so čistilci min v noči bitki potopili tri angleške hitre topničarke in težko poškodovali več sovražnih enot. Sovražnik je nato odnehal od boja. Dva angleška bombnika sta bila sestreljena.

Zadnjo noč je bil napadalni cilj nemškega letalstva pristanišče in mesto Suothampton. Razdiralne in zažigalne bombe so naredile pomembno škodo na vojaško važnih ciljih.

Berlin, 22. junija AS. Iz vojaških virov se je izvdelo, da je nemško letalstvo zadnjo noč izvedlo uspešne napade na neko južno angleško pristanišče, kjer je bila storjena velika škoda.

Madžarsko vojno poročilo

Budimpešta, 22. junija AS. Madžarski glavni stan je izdal poročilo, da vlada živahna delavnost na celotnem odseku, zaupanem madžarskim četam in da je čuječnost madžarskih čet v zaledju prehitela in onemogočila zločinsko delovanje partizanskih krdel. Isto poročilo tudi pravi, da si še Sovjeti niso opomogli od težkih izgub, ki so jih utrpeli v trdih bojih na južnem odseku vzhodnega bojišča pred 14 dnevi. Neki madžarski hitri oddelek je 15. junija v naskoku zavzel utrjeno sovražno postojanko.

Kako gleda London na položaj v Rusiji

Stockholm, 22. junija. AS. Iz Londona poročajo o položaju v Rusiji, piše danes zjutraj londonski list »Times« sledeče: Nemške armade na vzhodu so danes kljub temu, da so v enoletni vojni utrpele izgube, tako močne in disciplinirane, da se lahko spuste v boj s kakršnimkoli nasprotnikom. Oborožene so z najboljšim orožjem, navdaja jih duh živega rodoljubja in vodijo jih izkušeni voditelji. Poleg tega so Nemci zadali Rusom težke izgube in so zasedli bogate ter žitorodne pokrajine, kakor tudi važne industrijske predele ter so se znatno približali petrolejskim predelom, ki so zdaj njihov poglavitni cilj.

Neka podmornica je obstreljevala otok Vancouver

Amsterdam, 22. junija. AS. Po nekem poročilu angleške poročevalske agencije iz Ottave je objavil obrambni minister Ralston, da je v nedeljo zvečer ob 22.35 krajevnega časa neka podmornica obstreljevala vladno telegrafsko postajo na otoku Vancourver. Minister je zatrjeval, da postaja ni bila poškodovana. Po neki drugi brzojavki iz Seattla je kontreadmiral Freeman, poveljnik 13. pomorskega distrikta po obstreljevanju otoka Vancouver zaukazal zatemnitev obalnih pokrajin v državah Alaska, Washington in Oregon.

Mraz v Argentini

Buenos Aires, 22. junija. AS: Iz Rio de Janeira poročajo, da je zajel Argentino naravnost tečajni mraz. Mraz sega tudi v Južno Brazilijo, kjer je doslej umrlo že 30 oseb, sto drugih pa je nevarno ozeblo.

Sovjetski komisar odstavljen

Stockholm, 22. junija. AS: Moskovski radio je sporočil, da je odstavljen sovjetski komisar za industrijsko proizvodnjo Gvondarev.

Izredna seja bolgarskega sobranja

Sofija, 22. junija. AS: Na izredni seji sobranja je notranji minister predložil tri zakonske predloge. Prvi predvideva preselitev vseh Judov velikih bolgarskih mest, kakor so Sofija, Varna, Plovdiv, Ruso in Burgas v manjše kraje, drugi predvideva strogo nadzorstvo nad socialnim in političnim delovanjem državnega uradništva, tretji pa vsebuje ukrepe v prid družinam s številnimi otroki.

Osamljena Kitajska

Šanghaj, 22. junija. AS: Iz Čungkinga se doznava, da oficiozni organ tamkajšnje vlade izraža željo političnih in vojaških krogov kitajske prestolnice, naj bi se takoj sprejel predlog za ustanovitev posebnega centraliziranega vrhovnega zavezniškega sveta. Ta želja odraža zaskrbljenost čungkinške vlade, ki se čuti vedno bolj osamljena, medtem ko Japonci naglo čistijo poslednje odporne postojanke onega predela Kitajske, ki ni že pod njih nadzorstvom, obenem pa že ogražajo tudi samo kitajsko

Obrambno posojilo v Turčiji

Carigrad, 22. junija. AS: Poslanska zbornica je izglasovala zakon, ki pooblašča vlado, da lahko sklene novo posojilo v znesku 150 milijonov turških lir, ki naj bi služilo za kritje stroškov za narodno obrambo. Poslanska zbornica je bila nato odgodena do 3. avgusta t. l.

Prva obletnica vojne z Rusijo

Več kot 4 milijone ujetnikov, 25.000 oklepnih vozil, 38.000 topov in 25.000 letal uničenih ali zaplenjenih

Berlin, 22. junija. AS. List »Völkischer Beobachter« je podal pregled prvega leta vojne proti boljševikom, v katerem med drugim pravi: Velikanski sovjetski tlačilni valjar — največji up in najmočnejša karta svetovnega judovstva — je danes toliko polomljen, da ne bo več mogel premagati Evrope. Številke zgovorno pričajo: več ko 4 milijoni ujetnikov, 25.000 oklepnih voz, 38.000 topov in 25.000 letal uničenih ali zaplenjenih, kar že zdaj dokazuje veliko nevarnost, ki je ogražala Evropo in veličastnost uresničenja, ki so ga dosegle oborožene sile Nemčije, zavezniških armad in legije prostovoljcev skoraj vseh evropskih držav.

München, 22. junija. AS. Prva obletnica vojne med Nemčijo in Rusijo je dala listom priliko, da so ji posvetili dolge članke, v katerih so povzeli dogodke, ki so vodili do vojne. Zaradi sovjetskega širjenja proti zahodu in naraščajoče komunistične nevarnosti se je bilo treba braniti. Potem omenjajo spopad in sijajno vojskovanje od junija do oktobra 1941. List »Münchener Neuste Nachrichten« takole popisujejo dogodke od oktobra dalje: V oktobrskih dneh se je že dvignila pest nemške vojske, da bi zadala zadnji udarec, ker je prišla nepreračunljiva usoda in jo bliskovito ustavila. Zima je zemljo spremenila v veliko močvirje, v katerem je gibanje motoriziranih oddelkov zastalo in se pogrezelo. Z zmago pred očmi se je moralo nemško vrhovno poveljstvo vdati silam narave in zapovedati prehod do zimskih postojank. Tedni prehodne dobe so bili v vsem vojskovanju na vzhodu najbolj kočljivi, ker je sovražnik takoj razumel nepričakovano priliko, ki mu jo je nudila zima. Potem je list omenil dolgo in zagrizeno zimsko vojkovanje ter žrtve, ki jih je doprinesel nemški vojak, in poudaril, da se je nemška vojska, brž ko je bila zima pri kraju, spet spustila v boje pri Kerču in Harkovu, ki se bodo končali s popolnim porazom boljševikov.

Izid preiskave proti atentatorjem na Heydricha

Berlin, 22. junija. AS: V Pragi je bila izvršena preiskava o atentatu na policijskega generala in namestnika protektorja češko-moravskega protektorata Heydricha. V preiskavi je bilo dognano, da je vrgel bombo na Heydricha neki Jan Kubis, bivši podčastnik v češkoslovaški armadi. Njegov pomagač, ki je imel pri atentatu avtomatski revolver, je bil neki Gabčik. Oba sta bila dolgo časa v Angliji, kjer sta bila člana terorističnih skupin, ki jih je organiziral Beneš in kjer sta se izurila za padalca, da bi se lahko z letali vrnila v Češko in Moravsko in bi tam uprizarjala teroristične atentate. V noči 29. decembra 1941 sta se spustila s padalom iz nekega angleškega letala v okolici Plzna. Nekaj časa sta se skrivala pri čeških družinah ter skušala navezati stike z drugimi teroristi. Njihova skupina se je shajala v cerkvi sv. Karla Boromejskega v Pragi. Znano je že, da je državna policija teroriste odkrila ter jih 18. junija aretirala in da je bilo med aretacijo mnogo teroristov ubitih, ker so se z orožjem uprli aretaciji.

Z vsega sveta

Turčija

Turški veleposlanik v sovjetski Rusiji Ali Haidar Aktai, ki je bil že tri mesece v Carigradu, je prišel v Ankaro. Že nekaj časa se je govorilo, da se bo Ali Haidar Ahtai kmalu vrnil v Moskvo in njegovo bivanje v Ankari je najbrž uvod za odhod v Kuibišer.

Turška poslanska zbornica je izglasovala kredit v višini 150 milijonov za državno obrambo.

Španija

Španija je dobila nov rekord v letu brez motorja in sicer višino 2275 metrov. To višino je v brezmotornem letalu dosegel ravnatelj letalske šole Perez ki je vodil pri tem letalo vrste »Kranič«. Polet je trajal dve uri.

Argentina

Obsedno stanje v Argentini je bilo podaljšano za 60 dni. Že ves čas do sedaj je Argentina imela obsedno stanje.

Madžarska

V kopališčih ob Donavi v Budimpešti je policija izvedla obsežen lov na Žide. Nad sto jih je bilo prijetih, ker niso mogli dokazati svoje državljanske pripadnosti.

Prepoved kroženja in postajanja na ozemlju v širini enega kilometra ob železniških progah

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino in Poveljnik XI. Armadnega Zbora.

na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291,

na podstavi Ducejevega razglasa z dne 29. septembra 1941-XIX, objavljenega v uradnem listu Gazzeta Ufficiale« z dne 30. septembra 1941-XIX št. 231, nanašajočega se na kazenske odredbe v zaščito krajev ali stvari vojaškega pomena,

glede na naredbo z dne 30. oktobra 1941-XX št. 135, nanašajočo se na predpise za promet,

smatrajoča za potrebno, da se iz vojaških razlogov in ozirov javne varnosti omejita kroženje in postajanje v neposredni bližini železniških prog krajine in vsak po svoji pristojnosti

odrejata:

Člen 1. Kroženje ine postajanje na prostem polju v širini enega kilometra na obeh straneh vseh železniških prog pokrajine sta v urah nočne prometne zapore povsem prepovedana.

Člen 2. Prebivalci hišnih skupin ali osamljenih hiš, stoječih v prepovedanem kilometru, smejo še nadalje bivati v njih, nikakor pa ne smejo krožiti in postajati po njivah, travnikih in gozdovih tega pasu.

Člen 3. Zoper vsakogar, razen zoper po prednjem členu izvzete osebe, ki se zaloti, da prehaja ali postaja v prepovedanem pasu, se uporabi orožje brez kakršnega koli opozorila ali poziva.

Člen 4. Kršitelji določb te naredbe se kaznujejo, če ni dejanje huje kaznivo, z zaporom do dveh let ali v denarju do 5000 lir.

Za sojenje kaznivih dejanj je pristojno vojaško vojno sodišče II. arm., ljubljanski odsek.

Člen 5. Ta naredba stopi v veljavo na dan, ko se nabije.

Ljubljana, dne 20. junija 1942-XX.

General Povelinik XI. Armadnega Zbora *Mario Robotti.*

Visoki Komisar za Ljubli. pokrajino *Emilio Grazioli.*

Gospodarstvo

Likvidacija biv. jugosl. Feniksa na Hrvatskem

V Zagrebu je izšla zakonska odredba o končni likvidaciji bivšega jugoslovanskega Feniksa na Hrvatskem in odstopitvi njegove imovine na področju hrvatske države Zvezi napredkovih zadrug za zavarovanje, varčevanje in gospodarstvo v Sarajevu. Te obveznosti, ki jih je prevzela že omenjena zveza, se bodo izplačevale takole, v kolikor ustrezajo plačanim premijan do 28. aprila 1936: aktivna in kapitalizirana zavarovanja, katerih pogodbena glavnica ne znaša več kot 15.000 kun, s 100%, aktivna zavarovanja, katerih pogodbena glavnica je višja kot 15.000 kun, s 75%, kapitalizirana zavarovanja kakor tudi zavarovanja, pri katerih je bila porabljena ameriška prolongacija, katerih pogodbena glavnica znaša več kot 15.0000 kun, s 60%. Obveznosti za dodatno zavarovanje, pri katerih pogodbena glavnica ni višja kot 15.000 kun, se bodo pokrile s 15%. Obveznosti za dodatno zavarovanje, vezane na glavno zavarovanje, s pogodbeno glavnico nad 15.000 kun, se bodo pokrile, če za to dodatno zavarovanje zavarovanec na dan 31. januarja 1941 ni bil v zaostanku s plačilom premij, s 75%, če pa je bil tega dne v zaostanku, pa s 60%. Za ostale obveznosti bivšega Feniksa v Belgradu in bivšega Feniksa na Dunaju jamči Zveza Napredkovih zadrug samo, če so ocenjene od komisije za cenitev imovine in določene od likvidacijskega odbora. Zavarovanja, vezana na 2.5% vojno škodo, se bodo kapitalizirala po stanju 1. februarja 1941.

Zavarovalnice so od 1. januarja dalje proste plačila nadaljnjih obrokov za prispevke. Zveza Napredkovih zadrug mora najkasneje do 31. decembra 1942 ugotoviti višino matematičnih rezerv na dan 31. januarja 1941, obračunane po predpisih pričujoče zakonske odredbe onih zavarovanj, katere je prevzela že omenjena zveza, pa spadajo v kraje, ki so pod Kraljevino Italijo.

Prispevek, določen v čl. 3. uredbe o likvidaciji Jug. Feniksa in odstopitvi njegove imovine, je končno določen za hrvatsko državo na 40,560.435.39 kun z vrednostjo na dan 31. januarja 1941. Državna blagajna bo v ta namen izdala bone po 1 milij. kun s 5%obrestnih obresti.

Drobne gospodarske

Letina v Ljubljanski pokrajini. Po poročilu agencije Stefani se računa v Ljubljanski pokrajini vkljub hudemu zimskemu mrazu letos na dobro letino. V nekaterih krajih pšenica ni gosta, vendar obetajo dober pridelek koruza, fižol in krompir. Tudi sadje, zlasti češplje, kažejo dobro.

Italijansko-nemški dogovori glede prehrane. Pretekli teden sta se sestala minister za kmetijstvo Pareschi in državni podtajnik za prehrano v Nemčiji Backe, ki vodi ministrstvo za prehrano. Bili so prisotni tudi še drugi visoki uradniki. Pogajanja so bila vodena v prijateljskem duhu in so obravnavala vsa vprašanja glede sodelovanja v prehrani zavezniških držav v vojni. Pogajanja predstavljajo začetek ozkega sodelovanja, kar se bo nadaljevalo s kasnejšimi sestanki, to sodelovanje pa se bo kasneje še poglobilo.

Nov tip peči. V Italiji so začeli izdelovati novo vrsto peči, v katerih bodo lahko uporabljali odpadke riževe slame in druge rastlinske gorilne snovi.

Bilance triestinskih družb. Čisti dobiček družbe Tripcovich, katere glavnica znaša 22.5 milij, lir, je za preteklo leto 2.88 milij. lir. — Istrijanska družba za cement izkazuje za lani pri glavnici 15 milijonov lir, 0.744 milij. lir čistega dobička, dočim znaša prenos iz prejšnjega leta 0.131 milij. lir. Modiano, d. d. za katotehnične proizvode izkazuje za lani pri glavnici 10 milij. lir čistega dobička 1.066 milij. lir. — D. d. destilerije Stock: glavnica 5 milij., čisti dobiček 0.677 milij. lir. D. d. za pridobivanje rudnin in aluminija: glavnica 2, čisti dobiček 0.666 milij. ler.

LJUBEMU BOGU SE JE ZDELO PRAV IN PRIMERNO, DA JE POKLICAL K SEBI NA BOLJŠE PLAČILO, KOT GA NAVADNO DAJE TA SVET, PREČASTITEGA GOSPODA

FRANCA NAHTIGALA

ŽUPNIKA V ST. RUPERTU

IN GOSPODA

FRANCA CVARA

KAPLANA ISTOTAM

IN SICER V ČETRTEK, 18. JUNIJA 1942, POKOPANA STA BILA NA KRAJU SMRTI

DUHOVSKA MUČENCA, NA VESELO SVIDENJE!

DUHOVŠČINA DEKANIJE TREBNJE.

Rimsko pismo:

»Castelli Romani«

Pomladni dnevi v Rimu so nekaj posebnega. Vsak dan za sebe je praznik. Toda vseeno mi že nekaj časa z vseh rimskih gričev vhajajo pogledi proti jugovzhodu na Albanske gore, kjer se v zahajajočem soncu svetijo Castelli Romani. Še v zimskih mesecih, ko jih je sneg pokrival, so se mi zdeli kakor obljubljena dežela. Sedaj pa, ko je vse v pomladnem cvetju in zelenju, je mik narave postal premočan. Vsaj za en dan sem moral v »hribe«.

S cestno železnico se peljem po kampaniji, ki jo je pomlad pomladila in ji vzela vso puščobo od sonca izžgane otožne pokrajine, kakor smo jo vajeni gledati v poletnih in jesenskih mesecih. Dolgo pot me spremljajo značilni rimski vodovodi (aquadotti) z lepo oblikovanimi slapi, zgovorne priče graditeljske sposobnosti starega Rima. Aqua Julia, Aqua Claudia in Aqua Marcia se med seboj pozdravljajo kakor sestre, ki hite k istemu cilju. Na desno je vidna stara Via Appia s svojimi razvalinami, spomeniki in katakombami. Njena mirna častitljivost sredi pomladne narave vzbuja spoštovanje.

Hribi so vedno bližje. Frascati s svojimi terasami je čisto pred mano. Mesto s tesnimi strmimi ulicami se stiska okrog stolnice z lepim baročnim pročeljem. Kraj slovi po znamenitih vilah starih plemenitaških družin, po lepem razgledu na kampanjo in Rim ter po dobrem vinu. Srednjeveško rimsko plemstvo je tu zgradilo razkošne vile s krasnimi senčnimi nasadi in parki, v katerih je iskalo zatočišča pred poletno sončno pripeko. Tudi moderni Rimljan je ubral isto pot. Vse na okrog po gričih so posejane nove moderne vile v neovirani svobodi in prostosti. Kakih dvajset minut višje gori v bregu je stal prastari Tusculum, ki so ga v srednjem veku Rimljani požgali, hoteč vzeti zatočišče bojevitim grofom in roparskim vitezom, ki so odtod nadlegovali celo okolico in sam Rim. Nisem se pa povzpel v breg, da bi stikal za razvalinami palače bogatega Lukula, ki je tu prirejal svojim gostom razkošne pojedine, niti ne, da bi videl kraj, kamor je Cicero tako rad zahajal in pilil svoje govore, ki jih je pripravljal za seje senata. Mikala me je svečana tihota pomladnega jutra in krasen pogled na prostrane oljčne nasade, ki se srebrno svetijo v jutranjem soncu. Oljke in vino — to je kruh te blagoslovljene zemlje. Trta že mogočno zeleni in nastavlja cvetove. Jeseni bo vse na okrog dišalo po vinu. V ozkih, dolgih sodih ga bodo vozili v mesto. Vinogradnik sam ga pelje na živobarvanem vozu, mogočno sedeč visoko na kozlu zaščiten s pisano morelo pred soncem in dežjem, konj v ojah pa veselo piha in žvenklja z zvončki kakor bi vozil nevestino balo. Hvaležno veselje človeka in živali nad blagoslovom zemlje. Pa vendar pravijo, da vino iz Frascati v Rimu ni tako dobro, kakor tu gori v brdih. Prijazen oštir, ki ti v nizko obokani kleti postreže s kozarcem cekinastega kastelanca, ti tudi razloži vzrok: vino na poti v dolino izgubi vonj, oslabi mu okus. Zato se ti potrudi k njegovemu izvoru!

Pomladanska sopara se nabira v zraku in zastira razgled na Rim. Obrisi kupole sv. Petra so komaj vidni. Ko grem po drugi strani hriba nizdol, leži ljubka Grotta ferrata že v opoldanski dremavici. Zvonovi oznanjajo opoldanski čas. Mogočna opatija čuje nad mestom kakor stražar, kadar spe meščani. Papež Julij II., ko je bil še kardinal in je ljubil to letovišče, jo je obdal z mogočnim trdnjavskim obzidjem in trdnimi stolpi. Grotta ferrata mora biti prijetno poletno letovišče; nove vile so prerasle staro naselbino. Prebivalstvo živi od letoviščarjev in od bližine Rima. Kogar zanimajo stare slikarije, lahko obišče grški samostan, ki ga je ustanovil sv. Nil, ko je 1004. leta iz Kalabrije pred Saraceni semkaj pribežal. Domenichino je z lepimi slikami upodobil njegovo življenje in delo. Tedaj šele 28 letni mojster že kaže silo velikega umetnika, kakor ga bolj poznamo iz njegovih fresk v Sant'Andrea della Valle v Rimu. Pozidana pa je le ena stranica samostana, ki je bil zamišljen kot mogočna, četverokotna stavba. Kardinal Rovere je namreč Julij II., in je Bramanteja in druge umetnike potreboval v Rimu.

V Grotta ferrata se je treba odločiti: ali na desno proti Marino in v Castel Gandolfo, ali pa na levo proti goram. Izbral sem poslednje in se s tramvajem popeljal še dvajset minut dalje po ozki dolini, ki se imenuje Valle Oscura — Temna dolina. Od tu pa nas žična železnica dvigne kakih 150 m visoko v mestece Rocca di Papa, ki leži strmo v bregu na samem pobočju mogočne Monte Cavo.

V Rocca di Papa sem si poiskal gostilno z lepo teraso in obširnim razgledom na okoliško gričevje. Bilo je še nekaj drugih gostov, ki so obedovali v gostilni, jaz sem pa zaradi lepega razgleda ostal kar zunaj. Čeprav je pihal precej hladen veter z gora in si naročil kosilo. Dolgo nisem bil postrežen, dokler nisem slišal iz kuhinje oštirke, ki je naročala točajki, naj se pobriga tudi za mene, ki sedi na terasi.

Zdelo se ji je nespametno, da sem ostal na prostem in je iz tega sklepala, da sem Nemec, kajti samo oni in ne domačini delajo v tem letnem času izlete po okoliških hribih. Dobil sem pa čisto dobro kosilo, razven kruha, za katerega moraš imeti karto.

Dobro podprt sem krenil v breg, po glavni ulici, v katero vodi brez števila majhnih, tesnih uličic in potov, ki vežejo močno obljudeno naselbino. Kraj je silno slikovit, mnogo hiš je vsekanih v živo skalo in povezano med seboj z visečimi mostovi in galerijami. Moškega skoraj ni videti, ker so vsi zaposleni v Rimu. Doma so le ženske in grozansko otrok, ki se brižno igrajo po ulicah in razigrano pode po kotih. Nikjer ni nič ravnega prostora, od enega konca naselbine do drugega naraste višina za 150 m.

Čisto samotna stoji pred mano Monte Cavo, Mons Albanus starih Rimljanov, pa ne gola ampak vsa prerasla z hrastovim gozdom. Do vrha, ki se dviga skoraj 1000 m visoko (950 m) imam pičlo uro. Zaradi višine drevje še ni ozelenelo. Le zvončki, trobentice, pomladanski žafran in vetrnice klijejo iz zemlje in me vabijo: Navžij se naše lepote in vzemi nas s seboj, ker jutri že usahnemo! Pastir pase čredo ovac, ki med drevjem iščejo prvega zelenja. V drevju šumi veter in nosi težke oblake od južne strani. Dan ni preveč jasen in prav nič topel. Pot me kmalu pripelje na starodavno, z bazaltom tlakovano ozko rimsko cesto. To je via sacra, po kateri so v triumfalnem pohodu k zahvalni daritvi vrhu gore korakali tisti rimski vojskovodje, ki jim rimski senat po zmagovti vrnitvi iz daljnih provinc ni dovolil, da bi zmagoslavje smeli praznovati na Kapitolu. Od tu gor so potem s svojimi legijami lahko gledali z nejevoljo in jezo v srcu na Rim, kar pa jim ni mnogo pomagalo. Senat je ustavil vojakom in častnikom plače, hočeš nočeš so morali čez čas pohlevno potrkati na mestna vrata. Želodec jih je k temu prisilil.

Monte Cavo je ugasel ognjenik, ki je imel že svojo zgodovino, ko je Rim bil še čisto majhno, brezpomembno močvirno mesto ob Tiberi. Vrhu gore je stalo prastaro svetišče Latinske zveze, tempel Jupitra Latiaris, kjer so vsako leto bile velike verske svečanosti. Ostanki templja, ogromni kameniti kvadri, so še vidni. V 18. stoletju so na njegovem mestu postavili samostan pasijonistov, ki je bil pred 50 leti opuščen. Sedaj je razpadajoče poslopje nekoliko popravljeno in spremenjeno v planinsko gostišče. Vrh je porastel z visokimi bresti in bukvami, ki komaj pričenjajo zeleneti.

Razgled na Sabinske gore in s snegom pokrite Apenine je zelo obširen. Posebno lepo se vidita v podnožju ležeča Albansko in Nemiško jezero. Mrko in neprijazno se zrcali njuna površina v nekdanjih vulkanskih žrelih. Lago di Albano bi ob robu prehodil v dveh urah, Lago di Nemi je pa še enkrat manjše. Nekoč so bili bregovi porasli z razkošnimi vilami. Cesar Domicijan, poslednji Flavijec, se je kratkočasil v počitniških tednih na ta način, da so mu na jezerih vprizarjali pomorske bitke. Pri tem je imel naravno gledališče, kakor bi mu impozantnejšega nikjer ne mogli zgraditi. Na bregu Albanskega jezera je stala starodavna Alba Londa, kateri pa je Rim zrastel čez glavo. Rim je bil bolj žive narave in imel je boljši želodec. Tu se je odločila usoda Rima.

Treba bi bilo iti z vrha proti Albano in po drugi strani jezera v Castel Gandolfo, ki zvedavo pogleduje čez jezero proti Rocca di Papa, če se še sonči na večernem soncu. Toda dan je še prekratek. Kreniti moram po isti poti nazaj, da v dolini ujamem še zadnji voz proti Rimu. Veter je razgnal oblake, ki so ves dan zastirali jasen razgled. Večerna zarja je pozletila morsko plan, da se je v širokem pasu zasvetila onstran Ostije; toneča sončna krogla je še za slovo vrgla polno luči in zlata na Rocca di Papa, da so iz dalje videti kakor kraljevi dvori. Po dolgem času sem zopet užival lepoto večerne zarje v gorah. Vendar sem se brez oklevanja jadrno spustil v dolino, vedoč, da bo kakor mladost in lepota trajala le malo časa. Ko sem se vozil proti mestu, so terase Freskatija bile že popolnoma v temi. i

Rafinerija mineralnih olj v Fiumi izkazuje za lansko leto pri glavnici 25 milijonov lir, čistega dobička 2.96 milijonov lir, dočim znaša prenos iz prejšnjega leta 0.144 milijonov lir.

Izvoz tekstilij v Črno goro je dovoljen samo s posebnim dovoljenjem Comcordita v Romi, ki bo izdal dovoljenja na sličnih formularjih kot za Albanijo.

Japonsko posojilo Tajski. Na osnovi japonsko-tajske pogodbe bo dala Japonska Tajski 200 milijonov jenov posojila.

Kronika diplomatskih zgodb in spletk:

DUNAJSKI KONGRES

Toda stvari so se razvijale popolnoma drugače. Knez Metternich, lord Castlereagh, grof Nesselrode in baron Humboldt, ki so zastopali glavne države, Avstrijo, Anglijo, Rusijo in Prusijo, so šele v sredini septembra začeli s pripravljalnimi razgovori. Dne 22. septembra so položili temelje za dela, ko se je začela razprava o prvem tajnem členu pariške pogodbe z dne 30. maja. V tem členu je bilo določeno, da se mora »Njegovo najbolj krščansko francosko kraljevsko Veličanstvo« odpovedati ozemlju, ki moti trajno in resnično ravnotežje v Evropi; to ozemlje bi združene države na kongresu razdelile med seboj tako, kakor so določali nadaljnji členi.

Štirje glavni zastopniki so sklenili razdeliti na dve vrsti tista vprašanja, o katerih bi moral kongres obravnavati. V prvi vrsti so bila vprašanja, ki so se nanašala na velike evropske zadeve. V drugi vrsti pa so bila zbrana vprašanja, ki so se nanašala na zvezno pogodbo nemških držav in za ureditev teh vprašanj je bil sestavljen poseben odbor, v katerem so bili zastopniki Avstrije, Prusije, Bavarske, Hanoveranskega in Würtemberške.

Zavezniški pooblaščenci so tudi sklenili izdelati načrt za določitev novih mejá in ta načrt bi nato sporočili Franciji in Španiji. Ko bi bile sklenjene pogodbe o teh vprašanjih, bi avstrijski, ruski, angleški, pruski, francoski in španski pooblaščenci poklicali na posvet zastopnike drugih držav, da bi jih povprašali za njihovo mnenje.

Ob sklepu zapisnika o tej seji z dne 22. septembra pa so te značilne besede: »Izredno važno je, da francoski pooblaščenci ne pridejo na posvet prej, preden ni o dotični zadevi, ki je na dnevnem redu, gradivo popolnoma izčrpano.«

Šlo je torej za to, da si vse štiri velesile lagodno razdelijo med seboj lastnino drugih. Najboljši kos — kakor je to običajno — so si razdelili med seboj najmočnejši ali pa tisti, ki so se smatrali za močne.

»Napoleon pri Arcolu« slovečа slika Napoleona, ki visi v pariškem »Louvreu« in je njen avtor Gros. Napoleon, še ne trideset let star general, ponaša v svet baklo svojih idej in naklepov.

Druge države, zlasti pa Španija in premagana Francija, pa so prejemale drobtine.

Kaj takega pa ni moglo dolgo trajati. Na Dunaju je bil namreč mož, ki ni bil razpoložen tako, da bi se lahko drugi z njim igrali, ker je poznal vse zakone igre, vse zasede in pasti tedanje evropske politike in diplomacije; in ta mož je bil princ Talleyrand.

Prišel je na Dunaj v prvih dneh septembra, spremljali pa so ga vojvoda Dalberg in grofa La Tour du Pin in Aleksij de Noailles.

Talleyrand je bil tedaj 60 let star in je služil najprej francoski revoluciji, pozneje pa direktoriju in cesarstvu; vse te režime pa je zaporedoma izdal, kadar se mu je zdelo to koristno. Franciji pa je delal velike usluge s svojim izrednim političnim genijem, s svojim ogromnim znanjem in s svojo pisano in obsežno izobrazbo.

Ko je izdal Napoleona, je prešel v službo poraženi Franciji, na Dunaju pa je zastopal predvsem zmagovitega burbonskega kralja, ki se je vrnil na prestol »po zaslugi tujega orožja«. Zato se mu ni bilo treba ponižati pred Metternichom in ruskim carjem in z Metternichom je lahko govoril kot tovariš.

Najprej je začel spletkariti o tem, ali bi se smel udeleževati posvetov štirih velesil. Dne 3. septembra mu je knez Metternich poslal listek, s katerim ga je povabil, da naj se udeleži uvodnega posveta v njegovi hiši, kamor bodo prišli tudi ruski, angleški in pruski zunanji ministri. Na listek je še pripisal, da bo na sejo povabljen tudi gospod Labrador, španski zunanji minister.

Talleyrand je takoj opazil namen, ki se je skrival za tem vabilom. Vabili so ga na sejo, kjer bi očividno moral igrati vlogo navadnega opazovalca. Odbil je takoj udarec in je odgovoril, da bi se »rad podal k njemu z angleškim, španskim in pruskim ministrom«, na ta način pa je samega sebe postavil v isto vrsto z drugimi. Labradorju, ki je poslej zvesto podpiral njegovo politiko, je svetoval, da naj odgovori z istimi besedami, na prvem mestu pa naj imenuje francoskega zastopnika.

Na seji je po pregledu zapisnikov prejšnjih sej takoj postavil načelno vprašanje, češ da se v zapisnikih vedno govori le o »zaveznikih«.

Talleyrand je vprašal: »Proti komu ste zavezniki?« Njegovo vprašanje se je zdelo koristno, bilo pa je resnično bistvene važnosti. Mirovna pogodba je namreč bila že podpisana. Kadar se govori o zaveznikih, morajo biti na drugi strani sovražniki.i Toda kdo so ti sovražniki? Napoleon nikakor ne, ker je že bil na Elbi. Francoski kralj tudi ne, ker je bil gotovo največje poroštvo za mir in najvdanejši prijatelj tistih držav, ki so ga spravile na prestol.

Jasno je bilo, da je Talleyrand s temi nerodnimi vprašanji hotel razčistiti glavno načelno vprašanje. Vse države, ki se udeležujejo vodilnih posvetov, morajo uživati pravice enakosti. Tako je Francijo postavil v isto vrsto z drugimi državami — velesilami.

Dobil je igro pri prvi potezi ter je tovariše premagal tudi v drugih točkah, ki so bile na dnevnem redu. Zahteval je, da se mora v vseh vprašanjih razpravljati na splošnih sejah, dasi je vedel, da bo ob skromni pomoči Labradorja vedno ostal v manjšini. (Dalje.)

Komunistični partizani ubili štiri slovenske duhovnike

Vsa divjost protinarodnega partizanstva se je usmerila proti slovenski duhovščini

Ljubljana 22. junija.

Po Ljubljani se je raznesla žalostna, grozna in skoraj neverjetna vest, da so komunistični partizani ubili župnika in kaplana v Št. Rupertu na Dolenjskem g. Fr. Nahtigala in g. Fr. Cvara.

Župnik Janko Komljanec

Župnik Franc Nahtigal

Novica je napravila na ljudi velik vtis. Ogromna večina je strmela nad grozno novico, nekateri pa, ki so kljub vsem dosedanjim dokazom o zločinstvu »osvobodilne fronte« in partizanov še omahovali, so končno tudi sedaj spregledali. Zopet se je zgodilo, da je Slovenec načrtoma in premiljeno dvignil roko zoper svojo duhovščino. Ni se še polegel vtis te novice, ko se je zvedelo, da sta ubita še dva druga duhovnika tudi iz okolice Novega mesta: župnik v Prečni, g. Janko Komljanec, ter kaplan v Hinjah, g. Henrik Novak.

V sredo zvečer, dne 17. junija 1942 so prišli oboroženi komunistični partizani v šentrupertsko župnišče in zahtevali, da gredo takoj z njimi župnik in oba kaplana. Kaplan g. Cvar je bil že enkrat odpeljan v hosto, odpuščen nato in bil ta čas na kratkem oddihu pri salezijancih v gradu

Kaplan Henrik Novak

Kaplan Franc Cvar

Škrlje. Da bi ga dobili — kje so za to zvedeli, se še ne ve — so ves grad obdali, preiskali in ko so ga dobili, tudi njega odpeljali v hosto. G. Nahtigal je moral prenočiti kar na prostem. V četrtek so povedali, da je župnik Nahtigal obsojen na smrt. Tihe spovedi niso dovolili, pač pa je dal stanovski tovariš v smrt odhajajočemu župniku sveto odvezo. G. župnik Nahtigal je mogel naročiti glasno samo pozdrave svojim znancem in prijateljem. Nato so ga odpeljali, ga nekje v gozdu umorili in ga kar tam pokopali.

Komaj so župnika odpeljali, pripeljejo še kaplana Cvara. Ker tudi temu ni bila dovoljena tiha spoved, mu je podelil kakor prej župniku njegov tovariš sveto odvezo in odpeljali so še tega v smrt. Kot vzrok usmrtitve so navajali delovanje pri Katoliški akciji.

Župnika Janka Komljanca so odpeljali dne 16. junija, to je v torek. Vse do sobote se ni vedelo, kaj so z njim naredili. V soboto pa je prišla v Novo mesto vest, da so komunisti obsodili na smrt tudi župnika Komljanca in obsodbo tudi izvršili. Kaplan Henrik Novak je bil odpeljan že pred časom ter tudi o njegovi usodi ni bilo nič znanega. Gotovo je pa, da so tudi njega partizani umorili.

Poleg teh so bili od komunističnih partizanov ubiti še naslednji kmetje: Turk Jože, star 32 let, doma iz okolice Novega mesta, Ivan Žvan iz Toplic, rojen 1884, Hrovat Alojzij iz Petanj ter Jakše in Škedelj, dva Murglja iz Prečne ter hlapec v župnišču v Prečni.

Ljudstvo enodušno obsoja njih divjanje ter ne mara imeti z njimi nobenega sodelovanja. Značilno pri vsej tej komunistični moriji je to, da jo vodijo v španski državljanski vojni izvežbani komunistični prostovoljci. Tako ljudje iz okolice Novega mesta dobro poznajo nekega Ivana Rometa, španskega prostovoljca, sedaj komandanta partizanskega bataljona, ki ima na vesti številne umore. Ta krvolok se je že izvežba v klanju duhovščine v španski državljanski vojski, kjer se je boril v Asturiji pri obleganju mesta Ovieda. In pod vodjem takih zločincev je padlo slovensko ljudstvo in njegova duhovščina. Prav tako je značilno, da so na čelu teh morilskih oddelkov največji potepuhi ali pa presiti mestni gospodiči. Ljudje omenjajo pri tem razna proslula imena, kakor Tine Železnik, Miligoj Krajnc, Marko Belin, Klavšič Silvan. — Grozni umori pa se ponavljajo že takorekoč dan za dnem ter na tako zverinski način, kakor so ga zmožni le pobegli milični rdeče vojske iz Španije.

Življenjski podatki umorjenih

Župnik Janko Komljanec se je rodil na Bučki 24. junija 1892, v duhovnika je bil posvečen 24. junija 1916. Služboval je kot kaplan v Sv. Križu ob Krki pet let, kot prefekt v šentviškem zavodu tri leta, kot kaplan v Prečni 12 let, župnik v Prečni pa je bil od 7. avgusta 1937.

*

Župnik Franc Nahtigal je bil rojen v Žužemberku 18. marca 1900, v duhovnika posvečen 29. junija 1926. Služboval je kot kaplan v Velikih Laščah 6 let, kot kaplan v Semiču 4 leta, koc kaplan v Dobrem polju 3 leta, bil župnik v Št. Rupertu od 24. aprila 1940.

*

Kaplan Henrik Novak je bil rojen v župniji Žužemberk 6. aprila 1912, v duhovnika posvečen 3. junija 1938. Služboval je kot kaplan v Hinjah od 1. februarja 1939.

*

Kaplan Franc Cvar je bil rojen v Sodražici 11. decembra 1911, v duhovnika posvečen 2. junija 1939 Služboval je kot kaplan v Št. Rupertu od 15. avgusta 1939.

Ob umoru slovenskih duhovnikov

Kri slovenske duhovščine je zopet namočila zemljo. V neukrotljivem sovraštvu proti vsemu, kar je slovenskega in zlasti kar je katoliškega, se je sprožil ves dolgo zadrževan in potuhnjen komunistični bes. Pod pretvezo narodno osvobodilnega boja se je v Ljubljanski pokrajini organizirala tako imenovana »osvobodilna fronta« brž po izbruhu vojne med državami Osi ter med Sovjetsko Rusijo. V začetku je bila to le zgolj propagandna akcija. Kmalu nato pa se je dovolj jasno izkazalo, da za vso to propagando stoje in jo vodijo kolovodje komunistične stranke v Sloveniji. Slovensko ljudstvo, ki je hotelo ostati popolnoma mirno in razvijati svoje sposobnosti, je bilo po krivdi samozvanih komunističnih voditeljev naenkrat pognano v zlo.

Kmalu so komunisti začeli po gozdovih zbirati svoje pripadnike ter jih oboroževati z orožjem bivše jugoslovanske vojske. Medtem ko so v Ljubljani vodili strastno propagando pod krinko narodno-osvobodilnega boja, so po drugi strani zlepa in zgrda, s prigovarjanjem in z nasiljem odpeljavali svoje pripadnike v gozdove. Ljubljanska pokrajina, ki je uživala blagodejen mir ter zavidanja vredno varnost in blagostanje, se je znašla sredi najbolj podlega in zahrbtnega boja. Začela so se dejanja, ki so kot logične posledice izzvala vrsto ukrepov od strani oblasti.

Komunizem se je tedaj razgalil pred očmi slovenske javnosti v vsej svoji strahoti. Začele so padati žrtve za žrtvijo po naših trgih, vaseh, poljih in gozdovih. Komunisti so načrtoma začeli moriti najbolj ugledne slovenske može in fante, dokler končno niso dvignili svojih zločinskih rok tudi nad duhovščino. Začeli so s profesorjem dr. L. Ehrlichom. Nato je bila vedno bolj in bolj ogrožena podeželska duhovščina. Prihajala so poročila z dežele, ki so govorila o neprestani življenjski nevarnosti duhovnikov ter o odločenosti komunističnih partizanov, ki hočejo duhovščino »likvidirati«.

Umori slovenske duhovščine so zgodovino slovenskega naroda vsekakor privedli v novo razdobje. Slovenska komunistična stranka se je s tem razgalila pred vsem slovenskim ljudstvom dokončno kot protinarodna in protiverska. Naše ljudstvo zdaj ve, kaj je njegova dolžnost. Zdaj se morajo pokazati sadovi tolikoletne načelne, zlasti verske vzgoje. Zdaj je čas, da govore dejanja in ne zgolj besede. Slovenci smo znali v mirnih časih imeti pravilno zadržanje do zločinskega komunizma, moramo ga imeti tudi v vojnih časih. Komunistični voditelji naj se zavedajo, da pride prej ali slej dan obračuna, ki bo odkril vse njihove hudobije in zločine nad ljudstvom ter tudi prinesel odgovarjajočo kazen za vse to načrtno zločinstvo. Naj se pri tem ne sklicujejo na nobene bodoče oblike, kajti red je tisti, ki končno vedno zmaga ter z njim pravica in zadoščenje nad hudobijo.

Prelita kri slovenskih duhovnikov nikakor ne jemlje poguma poštenim Slovencem. Nobeno strahovanje ne bo moglo streti naše odločne volje, upreti se z vso silo zločinstvu partizanov in mu kljubovati do zatrtja.

Čuvajmo skupno naše javne nasade!

Menda o mestnih nasadih še nikdar nismo čitali toliko dopisov v naših listih kot zadnje čase. Naša javnost pa tudi še nikdar ni tako ogorčeno obsojala neolikanost mladine ter malomarnosti in nedisciplinirano odraslih zaradi škode po javnih nasadih.

Čitali smo izraze odkritosrčne skrbi, kaj bo z mestnimi in privatnimi gozdovi med Tivolijem in Večno potjo ter na Golovcu in po vsej mestni občini ljubljanski. Čeprav so straže pomnožene, vendar škodljivcev, med katerimi so tudi tatovi na debelo, ni mogoče pregnati. Od Tivolija do Rožnika in Šišenskega vrha je bilo ob prelepih novih sprehodnih poteh polno novih klopi še lansko jesen, nekaj tudi še spomladi, zdaj pa ni prav nobene več, ker so ljudje vse klopi razbili in izruvali kole ter les odnesli. Nekateri deli gozdov so taki, kot bi bili posekani, drugi pa spet pobeljeni kot hrastovi nasadi za pridobivanje čresla. Vse omajeno in obeljeno drevje bo jeseni suho. Najlepše smreke in mecesni so okleščeni, ker so jim tatovi posekali veje za kurjavo. Na tisoče lepo rastočih mladih smrek in borovcev se je iz mestnih in drugih gozdov preselilo na razne vrtove, kjer se ovija zdaj fižol po njih, še več jih je napolnilo drvarnice.

Še nikdar prej niso prihajali sprehajalci iz Tivolija s polnimi naročji tam nalomljenih cvetočih vej. Letos smo pa videli elegantne dame z ogromnimi metlami zelenja in cvetja, druge pa spet z vozički, okrašenimi s cvetjem. Ob lepih dnevih se je letos razvijal iz Tivolija pravi cvetlični korzo ter se dame niso prav nič sramovale v Tivoliju nabranega cvetja. Ali se res niso zavedale tatvine in poškodovanja tuje lastnine? Gotovo so se pa zanašale, da jih ne bo dohitel kazenski zakon. Koliko so pri tem napravile škode, ker so poškodovale grmičje in rastline sploh, to ve samo tisti, ki skrbno goji svoj vrt. Poglejte samo posamezna drevesa in grme po naših nasadih, kako pravilno in lepo obliko so imeli, zdaj pa skoraj ni več na primer piramidne oblike brez odkrehnjenih vej. Skratka, naši gozdovi in tudi parki so skoraj nepopravljivo devastirani in poškodovani.

Tudi o razbitih železnih in betonskih klopeh smo že čitali. Celo železne klopi so razbili in železo ter les odnesli. Betonske klopi, bi sodil, bodo trajale večno. Tudi te so razbite s polomljenimi in razrezanimi lesenimi deli, če je les sploh še ostal na njih.

Poteptana je trava, izruvane so trajnice in polomljene, pohojeni so nasadi krompirja in zelenjave — škoda na vseh koncih in krajih!

Res je, da otroški paradiž še ni odprt ter je Tivoli zdaj zaradi tega velikega dela manjši. V resnici je pa mladini v ljubljanskih nasadih na razpolago toliko prostora kot v kakem milijonskem mestu. Vse mamice in tetke seveda hočejo biti ob glavni promenadi ali pa vsaj tako blizu, da ne zgreše nobenega sprehajalca. V Tivoliju se je treba namreč tudi pokazati in si obenem vsakega natanko ogledati. Zato menda take matere ne vodijo svojo mladino na veliki travnik med Lattermannovim drevoredom in med cesto, ki vodi od velesejma do ptičjega raja. Na ogromnem tem travniku lahko skačejo in se igrajo otroci, kolikor hočejo. Tudi zajčke lahko prineso seboj sem na pašo.

Prav prijetno otroško igrišče je tudi na letnem gledališču. Ko bodo klopi popravljene in bo samo nekaj lepih dam prišlo na to igrišče, bo tudi ta, zdaj zapuščeni prostor, kmalu premajhen.

Obiskovalke Tivolija naj se torej nekoliko porazdele in za vse bo dosti prijetnega prostora. Klopi pa res manjka, ker mestna vrtnarija nikakor ne more sproti vseh popraviti, še manj pa napraviti toliko novih klopi kot jih nekateri polomijo s prenašanjem ter tudi popolnoma razbijejo z divjanjem. Mestna vrtnarija hiti z delom in bo v kratkem postavila v parke precej popravljenih klopi. Ljudje naj pa tudi v javnih nasadih nekoliko potrpe ter se zavedajo, da so vsi mestni nasadi — za vse. Vzdržujejo jih vsi.

Naposled pa prosimo vse prave Ljubljančane in vse prijatelje lepe zelene in cvetoče Ljubljane, naj sami pomagajo delati red in opozarjajo druge na škodo. Mestna občina je sicer pomnožila število čuvajev ter jim dala najstrožja navodila, zato naj pa razsodna javnost do skrajnosti upošteva da moramo vsi varovati vsej javnosti namenjeno skupno last.

Dr. Diem o telesni vzgoji na stara leta

V mednarodnem »Olimpijskem vestniku« je objavil znani športni strokovnjak dr. Karl Diem razpravo, v kateri razmotriva o izkušnjah Lingijade v Stockholmu. Med drugim se je dotaknil dr. Diem tudi nastopa starih norveških in nemških telovadcev na orodju. Diem ugotavlja, da so pokazali 60- in 70-letni možje nenavadno težke vaje na telovadnem orodju, kljub temu pa niso mogli prikriti vidnih znakov pešanja splošne telesne zmogljivosti. Telovadci, ki se redno urijo tudi na stara leta, ohranijo sicer gibčnost na orodju, po drži telesa in po šibki zmogljivosti v drugih panogah telesne vzgoje pa se jim kljub temu pozna enostranost.

Izavajanja dr. Diema so tem bolj dragocena, ker je sam še danes, ko je 60 let star, še vedno podjeten in vsestranski športnik, pa celo telovadec! Po Diemovem mišljenju je glavna naloga športnega udejstvovanja na stara leta v tem, da ohrani moč notranjih organov, sproščenost in gibčnost. Zato je potrebno bolj kot kdaj takšno fizično udejstvovanje, ki je vsestransko. Največjo fiziološko vrednost pripisuje dr. Diem teku v naravi. O starajočih se športnikih trdi, da bi morali gojiti vse vrste teka: hiter tek na kratke proge, pa tudi vztrajni tek na več kilometrov dolge proge. Tekmovanje samo je nepotrebno, dragocenega pomena pa je redno urjenje v tekih.

Do prostih vaj zavzema dr. Diem naslednje stališče: proste vaje niso brez pomena, so pa za ohranitev telesne čilosti povsem nezadostne. — »Ravno jaz, ki nisem za to, da bi proste vaje izločili iz telovadnega sestava, ki rad zagovarjam njih popravljani učinek, moram svariti pred precenjevanjem.« — Proste vaje imajo pomen le tedaj, če jih združimo s tekom. Svoja zamimiva izvajanja zaključuje dr. Diem z naslednjimi ugotovitvami:

1. Kdor se vadi redno in vsestransko, si lahko ohrani mladeniško čilost vse do starih let.

2. Kdor na stara leta prekine s športom, rabi dvakrat več časa, da pride spet v kondicijo.

3. Samo žilava potrpežljivost in previdno stopnjevanje vodita k uspehu.

4. Kar ste zapravili z dolgoletnim odmorom, se lahko popravi le z dolgoletnim utrjevanjem. Meje telesne sposobnosti na stara leta pa ležijo mnogo višje, kakor ljudje splošno mislijo.

oglas
V SLOVENCU • SIGUREN USPEH

KULTURNI OBZORNIK

Nov francoski vojni roman

V Franciji je leta 1941. izšla cela vrsta vojnih romanov, ki pa se po svojem predmetu kakor tudi obliki ne dajo primerjati z znanimi vojnimi romani iz prve svetovne vojne kakor so Barbussejev »Ogenj«, Duhamelov »Življenje mučenikov« ali »Civilizacija« ali — poleg »Ognja« tudi pri nas prevedeni Dorgelesovi »Leseni križi«. — Prvi velik uspeh, ki ga je dosegel mlad avtor *Christian Megrets*, pomeni šele njegov »Jacques«. Občinstvo ga je sprejelo z velikim odobravanjem in zadovoljstvom. Avtor, ki je bil vojak v prvih vrstah zadnje vojske, ni z njim napisal samo vojnega romana, temveč tudi neke vrste *roman vesti*, prvovrstno in pretresujočo psihološko povest. Jacques se udeleži s svojimi tovariši vojske v Champagnie ter se nekega dne reši sam v čoln, med tem ko pusti pet tovarišev v ognju. Vseh onih pet pade, dočim se on sam reši. Zdaj pa začne preganjati Jacquesa vest, čuti se kriv smrti svojih tovarišev, česar se ne more več znebiti. Hoče delati pokoro. Zato se nekdanji inženir po vojni peča z raznimi poklici, najprej kot poljski delavec, potem kot mornar v Marseilu, končno kot cestni pometač, samo da bi pomiril svojo vest. Vedno niže se pogreza v človeške plasti, da bi svojo muko v srcu potolažil. Neki napol mistični tovariš, zamorec z imenom Vatus ga spremlja. Nekoč služi celo na posestvu grofa de Beaussenaca, očeta enega padlih njegovih tovarišev. Neprestano se pogovarja junak Jacques z avtorjem romana o svoji krivdi in se je ne more rešiti. Končno se odloči ta njegov prijatelj, da ga popelje v Saint Anicet, v ozračje modernega francoskega mladinskega tabora, kjer naj bi se v vzdušju dela in optimizma izlečil. Jacques se res začne pomirjevati, toda Claire, hčerka grofa de Beaussenaca, ki ga ljubi, pride za njim in z njo zopet ves nemir. On zbeži in pride v Camargue, kjer postane pastir divjih bikov. Tu najde, kar je iskal: svojo smrt. Njegovega tovariša napade divji bik, in se vrže pred njega — Jacques umre namesto tovariša ter tako reši svojo dušo krivde. »Jaz bi se lahko sam rešil, ni bilo nujno, da se je vrgel pred žival,« reče še rešeni tovariš. Claire ne izve ničesar o njegovi skrivnosti, toda avtor konča s pripombo, da ji bo nekoč, ko ji bo rana zacelila, tudi to njegovo skrivnost razodel.

Ves francoski tisk hvali izredno moč, s katero je povest pisana, še bolj pa moralno čistost ter notranjo resničnost tega dela. Neka zrahlana kompozicija ter razvlečenost pa sta pomanjkljivosti tega prvega velikega vojnega romana nove Francije. Prvotno so nameravali delo nagraditi z Concourtovo nagrado, ki je za take primere določena (eden izmed pogojev za prejem je, da je avtor mlad, ubog in da obravnava splošen problem). Zato so se oglasili silni protesti, ko se to ni zgodilo. Kljub temu pa bo Jacques tudi tako šel svojo pot v svetovne književnosti, kajti povest je čisto in umetniško delo.

Tako pišejo o njem književna sporočila.

Slovaške knjižne novosti

Jozef Horak je napisal tridelni zgodovinski roman **Zlato mesto** (Zlate mesto), v katerem je zajel povest treh generacij »zlatega mesta«, to je Banske Štiavnice, ter z njim postavil ob bok Razusovega »Dediščine mrtvih«, vendar pa ni dosegel višine njegove umetnosti. Opisuje družino nemškega priseljenca Rössla ter boj med srečo in bogastvom v veliki napetosti, a — kakor ocenjevalci pravijo — ne z dovoljno kompozicijsko trdnostjo in umetniško silo.

Zanimivo je, da so po zgledu Čehov sedaj tudi Slovaki začeli izdajati zbirko prvih knjig literarnih adeptov, za kar se je odločil **Pavel Srpon** v Nitri pod naslovom **Rozlet v Nitre**. Kot prva knjiga takega literarnega debuta je izšla zbirka črtic **Ferdiša R. Guniša »Crenžiace tužby«**, o kateri je kritika mnenja, da veliko obeta.

Akademiki iz slovaškega zagorskega okraja so izdali svoj zbornik pod naslovom: **Sbornik spolku zahorských akademikov** (str. 436), s čemer nadaljujejo svoje delo, začeto že l. 1938. z Almanahom. V tem zborniku razpravljajo o potrebah svojega kraja Zagorje. Knjiga je razdeljena v štiri dele: prvi obsega uvodne članke, katere je napisal univ. prof. dr. L. Knappek, voditelj slovaškega visokošolskega študentstva, ter govori o svojem pogledu na stanovsko ureditev dijaštva. Drugi del prinaša članke, ki se tičejo Zagorja, tretji članke članov društva, ki pa se ne tičejo domačega kraja, četrti pa je posvečen leposlovju. V zborniku so zanimivi članki o domači ljudski kulturi tega kraja, o slikarski in literarni tradiciji, več literarno zgodovinskih člankov itd. Gradivo je bogato. Podoben **zbornik** so izdali tudi **profesorji evangeljske gimnazije v Prešovu** (Sbornik praci profesorov Evang. gymn. v Prešove) ter so taka dela dokaz, s kakšno gorečnostjo se mladina in inteligenca poglablja v raziskovanje vseh vrednot svoje ožje domovine. To je nekakšen nov reginoalizem ter izraz nove volje do dela.

Matica Slovaška je poleg drugih knjig izdala tudi dva Zbornika, in sicer posebej **Zbornik za literarno zgodovino** (letnik XVIII) ter **Zbornik za Zgodovino** (XIX). V prvem je priobčen obširen uvod Krčmeryja v zgodovino slovaške književnosti, razne druge razprave iz literarne zgodovine (Verz Hviezdoslavovih prevodov iz nemščine itd.). Tu je tudi ocena Berkopčeve bibliografije Češka in slovaška literatura v Jugoslaviji, Waisove knjige Sodobna književnost evropskih narodov ter Durovičev Baročni slavizem. V zgodovinskem zborniku pa je med drugim Rapantova razprava o Stanislavovi knjigi Slovaška liturgija na Slovaškem ter sedež sv. Cirila in Metoda. Isti tudi reagira na opombo »Bratislava-Braclav«, kjer dokazuje, da z gornjo Panonijo, še manj pa z Bratislavo, nima Braclav nobene zveze.

To je samo nekaj najnovejših knjig, ki so izšle zadnje mesece na Slovaškem in o katerih govore ocene v revijah, ki so nam na razpolago.

Kulturni drobiž

»Slovenski učitelj« št. 5-6 prinaša naslednjo vsebino: *Blaže in Nežica v nedeljski šoli.* To pot obravnava njegovo novo izrazoslovje, ki ga je Slomšek imenoval »čudne besede«, ker so nove, pa za tisti čas naravnost čudovito slovenske. *Dr. Vinko Brumen* nadaljuje razpravo o *»meščanski šoli kot srednji šoli«. Etbin Bojc* prav tako nadaljuje *»nauk o duši«*, psihološko razpravo, ki naj pomaga učiteljem pri uspehih v šoli. To poglavje govori o človeških tipih. *S. Antonija Sušnik* je iz svoje prakse učiteljice napisala izkustven članek o tem, *»od česa zavisi učni uspeh«* v šoli. Gotovo veliko od učitelja, ki mora najprej vzgojiti samega sebe ter pozabiti na svoje osebne zadeve, kakor hitro pride v razred, kjer naj bo »sonce razreda«, vedrega lica. V rubriki *»Iz šolskega življenja«* je priobčen odlomek iz zapisnika V. lokalne konference (poročilo šolskega upravitelja), *Krista Hafnerjeva* pa označuje knjige, namenjene šolarski knjižnici, kar je zelo potrebno in že zdavnaj želeno delo. Okrog petdeset mladinskih knjig je tu v nekaj vrsticah dobilo oceno s pedagoškega stališča ter oznako, za kakšno mladino je primerno čtivo. Tako, kakor so sedaj začeli učitelji klasificirati s svojega stališča mladinsko knjigo, bi moral kdo drugi ocenjevati ostali književni trg z narodno-vzgojnega stališča. Nekaj podobnega je opravljal svoj čas mariborski Naš dom, toda ocene so bile premalo jasne in premalo strokovno odgovorne. Med književnimi vestmi pa je ocenjena dr. Trstenjakova Metodika verouka (Lojze Potočnik) ter Finžgarjevi Zbrani spisi X. zv. (dr. M. Gorjanc). Na platnicah pa je nadaljevanje slik iz učiteljskega življenja.

Drobne novice

Nagrada za rojstvo dvojčkov

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncema Kogovšek Anton in Antonija, Smrečje 28, občina Št. Jošt nad Vrhniko, ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

Koledar

Torek, 23. junija: Agripina, devica in mučenica; Ediltruda, kraljica, sveta žena, devica in opatica; Eberhard, škof; Janez, mučenec; Gaspar Bul., spoznavalec.

Sreda, 24. junija: Rojstvo Janeza Krstnika; Neronovi mučenci; Teodulf, mučenec; Favst, mučenec.

Novi grobovi

† **V Mostah v Ljubljani** je mirno v Gospodu zaspal gospod **Rudolf Kirschner**, strojevodja državnih železnic v pokoju. Pogreb bo v torek, 23. junija ob pol treh popoldne z žal. kapela sv. Jakoba, na pokopališče k Sv. Križu. Naj mu sveti večna luč! Žalujočim naše iskreno sožalje!

*

— **Vetrovno vreme.** V nedeljo, na dan sv. Alojzija, 21. t. m. je bil koledarski začetek poletja, v ponedeljek, 22. junija ob 2.17 zjutraj pa je bil astronomski začetek poletja. Nedelja je bila primerno lepa, večidel je bilo vetrovno. Prav veter je odganjal vse od zapada prihajajoče deževne oblake. Splošno pa nedelja ni bila pripravna za kopanje. V soboto je bila dosežena najvišja dnevna temperatura +23.6 stopinj, v nedeljo najvišja +23 stopinj Celzija. V nedeljo zjutraj je toplomer kazal +18.8 stopinj Celzija, v ponedeljek zjutraj pa +16.4 stopinj Celzija. Barometersko stanje v nedeljo 761.9 mm, v ponedeljek 762.7 milimetra. V ponedeljek je bilo prav tako vetrovno in oblačno.

— *5 letnemu dečku je odtrgalo prst na nogi.* Posestnik Vidmar iz Sela pri Čatežu se je v sredo pripeljal v Kandijo. Ko se je namenil vrniti proti domu, je pred gostilno obračal voz, okoli katerega se je emukal njegov 5 letni sinček Anton. Fantek se v otroški lahkomiselnosti vozilu ni umaknil in tako se je zgodilo, da mu je voz zavozil čez boso nogo, na kateri mu je kolo zmečkalo in odtrgalo mezinec. Fantka je oče takoj spravil v bolnišnico usmiljenih bratov.

— *Nesreča v zavetišču.* 80-letni občinski ubožec Anton Sajovic preživlja svoja zadnja leta v novomeškem mestnem zavetišču. Starček je imel na dvorišču opravka z drvmi, ob katere se je spodtaknil in padel. Pri padcu si je poškodoval levo nogo in nekaj reber. Oddali so ga v bolnišnico usmiljenih bratov v Kandiji.

— *Gad jo je pičil.* 10 letna Marija Zgorc iz Pate v šentpetrski občini je v gozdu nabirala jagode. Pri tem opravku je razdražila gada, ki ji je strupen zob zasadil v desno nogo. Dekleta so spravili v novomeško žensko bolnišnico.

— **Preslica gre dobro v denar.** Pred tednom dni smo poročali o zanimanju mnogih ljubljanskih trgovcev za domače zdravilne čaje, kakor robidovo listje, malinovo listje, lipovo in bezgovo cvetje ter podobno. Omenili smo tudi, da gre v kupčijo celo preslica, ta nadležni plevel, ki ga je največ na Barju, kjer se sploh ne da iztrebiti in kjer ovira vso poljedelsko kulturo. Marsikdo, ki je bral naš članek v zadnji številki, je gotovo skomignil neverjetno z rameni: »Preslica, ni mogoče, da bi bila za kaj drugega dobra kot za ogenj, celo na gnoju bi delala škodo!« In vendar je praksa pokazala, da se da preslica lepo vnovčiti. Neki Barjan je na primer te dni verjel vabilom, naj nabira preslico. Odločil se je, šel na polje in pričel ruvati preslico. Kmetje so se mu smejali: »Kdo te je pa najel, da nam zastonj pleveš njive!« Kmetje so sicer vedeli, da čaj iz preslice pomaga pri raznih težavah v trebuhu, toda za domačo potrebo zadostuje komaj nekaj posušenih stebel, ta Barjan, njihov sosed pa pride kar z vozičkom in ruje in čisti njihove njive, travnike — saj ni mogoče. Nabiralec pa si je mislil svoje. V nekaj dnevih je navozil domov velik kup sveže preslice, jo prejšnji teden, ko je bilo vroče sonce, lepo posušil, naložil suhe preslice spet na voziček in, hajd v Ljubljano z njimi, k znanemu trgovcu ž deželnimi pridelki. Tu so preslico lepo stehtali in ugotovili, da jo je 75 kilogramov. Trgovec je plačal preslico po 4.50 lir kilogram in Barjan je bil seveda kaj prijetno presenečen, ko je trgovec odprl blagajno in mu naštel 337 lir in 50 stotink. V nekaj dnevih jih je zaslužil ta možak! Seveda je sklenil, da bo še nabiral preslico in še otroke bo nagnal, zdaj, ko imajo počitnice, pa čeprav vse Barje očistijo tega plevela, ki se da tako lepo vnovčiti. Toda zdaj na Barju mož že ni več sam, temveč ima mnogo posnemovalcev, enako, kakor v drugih krajih, kjer sicer nimajo toliko preslice, kakor na Barju, zato pa več drugih vrst domačih zdravilnih rastlin in čajev, ki gredo tudi vsi radi v denar.

Ljubljana

| **Trinajst torkov v čast sv. Antonu.** V torek, 23. junija ob četrt na 7 zvečer se prične v frančiškanski cerkvi v Ljubljani pobožnost trinajstih torkov v čast sv. Antonu Padovanskemu. Danes teden je bil samo uvod in vernikom je bilo vse razloženo, kar je treba vedeti o tej lepi pobožnosti. Kako Ljubljančani vneto časte sv. Antona, se je pokazalo že danes teden, saj je bila prostorna frančiškanska cerkev skoraj polna. Na samostanski frančiškanski porti dobite častilce sv. Antona tiskana navodila za pobožnost in molitve, ki jih bo vsa cerkev skupno molila na čast Antonu. Relikvija svetnikova je ves dan ob torkih izpostavljena na oltarju sv. Antona. Vsak torek po večerni pobožnosti je češčenje relikvije. Pobožnost trinajstih torkov je obdarovana od sv. Cerkve z bogatimi dobrotami. Častilci velikega Padovanskega čudodelnika, pridite!

| **Mladinska služba božja pri frančiškanih** V nedeljo ob 10 dopoldne smo imeli v naši cerkvi prvikrat mladinsko službo božjo. Velikanski prezbiterij je bil do zadnjega kotička napolnjen same mladine. Mnogi pa so se zgrnili tudi okoli oltarja sv. Alojzija, ko je bil ravno njegov praznik. Sv. mašo je opravil in je primerno besedo spregovoril našim mladim priznani mladinoljub župnik p. Krizostom. Petje je oskrbel moški zbor velikih Frančiškanovih križarjev, ki je prepeval z vsem mladim navdušenjem. Splačalo se bo za to mladinsko službo božjo organizirati posebne mladinske pevske zbore, da bo privlačnost večja. Za enkrat bi radi ustanovili še **dekliški pevski zbor.** Namreč deklet iz vseh srednjih šol, ki spadajo v frančiškansko faro in ki obiskujejo redno službo v frančiškanski cerkvi. Dekleta bi se naj priglasila v dvorani sv. Antona na samostanski porti v četrtek 25. t. m. ob 11 dopoldne ali pa ob 5 popoldne. Dale bi svoja imena in zgovorili bi se radi vaje. Tak dekliški zbor bi bil na frančiškanskem koru zelo zaželjen.

| **Umetniška razstava Franceta Goršeta in Mihe Maleša** v Jakopičevem paviljonu je na željo mnogih ljubiteljev naše umetnosti, ki še do sedaj niso imeli prilike, da si ogledajo to pomembno razstavo, podaljšana **do konca tega meseca, t. j. do torka, 30. junija.** Opozarjamo na to in priporočamo to pomembno razstavo! Tudi žrebanje — izmed vsakih 50 obiskovalcev bo eden zadel umetniško podobo, ki je na ogled v razstavnih prostorih — bo zaradi tega šele ob zaključku razstave.

| **Živilske nakaznice za julij** je mestni preskrbovalni urad že začel dostavljati ter opozarja vse družinske glavarje, naj pripravijo glave majskih nakaznic in denar za julijske nakaznice. To pot se je dostavljanje začelo narobe kakor prejšnji mesec, namreč po ulicah z začetno črko Ž, da bodo prišli stanovalci na vrsto v obratnem redu kot prejšnji mesec. Posebej pa opozarjamo, naj oni član družine, ki bo prevzel živilske nakaznice, zapiše na potrdilo v posebno rubriko vse one družinske člane, ki jih ni več v Ljubljani ter je vrnil njihove živilske nakaznice. Reklamacije zaradi živilskih nakaznic pa bo mestni preskrbovalni urad sprejemal šele peti dan po dostavi živilskih nakaznic. Kdor nakaznice sploh ne bi dobil, naj pride po 1. juliju v veliko dvorano Mestnega doma.

| **Sklepne produkcije Glasbene akademije.** Tretja sklepna produkcija ima na sporedu komorno glasbo. Vršila se bo v sredo, 24. junija ob 18 v mali filharmonični dvorani. Sporedi po 3 lire (1 lira za dijake) se bodo prodajali v Matični knjigarni.

| **Lepa umetnina — okras nove ribarnice.** Nova ribarnica, ki bo skoraj gotova ter kmalu izročena uporabi, je dobila poseben okras, prav lepo umetnino, delo mladega kiparja Srečka Kotarja. Nova umetnina je že vzidana nad vhodom v ribarnico v Šolskem drevoredu ter jo marsikdo že občuduje. Umetnina je relief, sestavljen iz dvajsetih plošč iz žgane gline ter je primerno patinirana, tako da učinkuje, kakor bi bil iz brona. Umetnina učinkovito predstavlja skupino ribičev, kako vlečejo z mrežami ribe iz vode. Mladi kipar Srečko Kotar se je pred kratkim že na posebni razstavi predstavil javnosti, je pa to najbrž njegovo prvo delo, ki bo dostopno na ogled prav vsemu občinstvu. Srečko Kotar je študiral upodabljajočo umetnost najprej pri Francetu Kralju, nato pa v Zagrebu.

| **Za vozni promet je zaprta Sv. Petra cesta** od Marijinega trga do Kolodvorske ulice od ponedeljka, 22. t. m. naprej do preklica, ker popravljajo tlak.

| **Borovnice in zagode.** Na prostoru ob stolnici je bilo na 3 vrstah klopi precej borovnic in rdečih jagod. Borovnice so bile takoj pokupljene, tudi za jagode je bilo veliko zanimanje in povpraševanje. Pretekli teden so bile borovnice po 3.50 lire liter, na črni deski pa je bila sedaj cena zvišana na 4 lire liter. Rdeče jagode so bile poprej po 6, zdaj so po 8 lir liter. Lepe in zdrave češnje so bile uvožene iz Italije. Na Vodnikovem trgu so jih branjevci prodajali po 6 do 6.50 lir kg. Češnje so bile prav debele, okusne in prvovrstne. Na Vodnikovem trgu so v ponedeljek tudi prvič prodajali marelice in breskve. Bile so že cenejše, po 12 lir kg, ko so bile pretekli teden še po 18 lir kg.

| *Zadnje gostovanje Zlate Gjungjenčeve* bo v torek, 23. t. m. Pela bo naslovno partijo v Puccinijevi operi »Madame Butterfly«. Ta lik spada med tiste stvaritve, s katerimi je postala Gjungjenčeva posebno popularna v najširših krogih ljubiteljev opere. V Butterfly, tej eksotični partiji, se nudi pevki možnost nadvse bogatega muzikalnega in pa igralskega izražanja, Gjungjenčeva je vložila vanjo vse svoje bogate odrske izkušnje, tenkočutnost svoje inteligence in svoj umetniški instinkt ter ustvarila podobo Butterfly, ki je ostala občinstvu v najlepšem spominu. Opozarjamo, naj si občinstvo pravočasno zagotovi vstopnice za njeno zadnje gostovanje.

| *Revna družina s sedmimi šoloobveznimi otroki* lepo prosi kakršne koli podpore v hrani ali denarju. Darove na upravo »Slovenca«, kjer je tudi naslov družine.

Naznanila

GLEDALIŠČE. Drama: Torek, 23. junija ob 17.30: »Šola za žene.« Red Torek. — Sreda, 24. junija ob 17.30: »Kralj na Betajnovi«. Red Sreda. — Četrtek, 25. junija ob 17.30: Vdova Rošlinka«. Red B.

Opera: Torek, 23. junija ob 17: »Madame Butterfly«. Izven. Gostovanje Zlate Gjungjenčeve. Cene od 24 lir navzdol. — Sreda 24. junija ob 17. »Boccacio«. Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol. — Četrtek 25. junija ob 16.30: »Faust«. Red Četrtek.

RADIO. Torek, 23. junija. 7.30 Poročila v slovenščini — 7.45 Pesmi in melodije (Nell'intervallo: Segnale orario) — 8.15 Poročila v italijanščini — 12.55 Duet harmonik Golob-Adamič — 12.40 Trio Ambrosiano — 13 Napoved časa, Poročila v italijanščini — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini — 13.17 Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, Pisana glasba — 14 Poročila v italijanščini — 14.15 Orkester vodi dirigent Fragna — 14.45 Poročila v slovenščini — 17.15 Koncert čelista G. Selmi — 17.40 Koncert sopranistke Lelije Bianchi — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Koncert terceta Dobršek — 20 Napoved časa, Poročila v italijanščini — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Koncert ritmo-simfoničnega orkestra Cora, vodi dirigent Semprini — 21.50 Koncert kitarista Stanka Preka, spremlja violinist S. Zalokar — 22.10 Koncert violinista Alberta Poltronieri — 22.45 Poročila v italijanščini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marijin trg 5, mr. Kuralt, Gosposvetska cesta 10, in mr. Bohinc, ded., Cesta 29. oktobra 31.

POIZVEDOVANJE. V sredo sem izgubila damsko zapestno uro. Najditelj se naproša, da jo odda proti nagradi Jegličeva 9, pritličje.

Izgubila sem 3 ključke na obročku in 1 ključek sam po Streliški ulici do stolnice. Najditelj se naproša, da jih odda v upravi »Slovenca«.

Izgubil sem v soboto, 20. t. m. od 18.—19. ure na Mirju žepno uro z verižico. Poštenega najditelja prosim, da jo odda proti nagradi: Bobenčkova 3.

Iz Gorizije

Duhovniška imenovanja. G. dr. Izidor **Humar**, kaplan v Comenu, je imenovan za župnega upravitelja v Opacchiaselo, ker je župnik g. Ivan **Rejec** stopil v pokoj in odšel na rodni dom v Sebreglie; na njegovo mesto pride novomašnik g. Vinko **Črnigoj**. — Novomašnik g. Ludvik **Sluga** je določen za upravitelja duhovnije Sapotocco v kanalski dekaniji. — G. Ivan **Hlad**, kaplan v Plezzo, gre za upravitelja v Bretto. Tamošnji župnik g. I. **Mareld** je zaradi bolehnosti zaprosil za pokoj. — G. Albin **Kranjc**, kaplan v Idriji, je imenovan za župnega upravitelja v Sonziji in Trenti. Na njegovo mesto gre novomašnik g. Aleksander **Lestan**. — Novomašnik g. Ludvik **Rusjan** je imenovan za kaplana v Cernizziji. — Novomašnik g. Stanko **Premrl** gre za kaplana v Biglijo in bo upravljal podružnico v Boccavizziji. — Novomašnik g. Jernej **Bertotti** pojde za kaplana v Ronchi.

Dobili smo prepotrebni dež. Letošnje leto je vseskozi zelo suho. V zimskih mesecih skoraj nikoli ni bilo dežja, pa tudi april in maj sta dala malo padavin. Tako lepega maja kot je bil letošnji, ljudje že zlepa ne pomnijo. Ker je ob koncu maja in v začetku junija pritisnila izredna vročina, smo v kratkih tednih bili v grozeči suši. Polja in travniki so oveneli, vsa rašča je zamrla, posledice so se takoj pokazale. Košnja bo pičla; že silen zimski mraz je napravil po senožetih in travnikih mnogo škode, ker je humus preveč trpel. Zaradi pomanjkanja mokrote v poznejših tednih se zemlja ni mogla obrasti in je zdaj trava redka. Podobno je z žitom. Zaradi prehudega mraza so mnoge ozimine pozeble, ponekod je pa burja odnesla posejano zgornjo plast. Močna vročina zadnjih tednov je prisilila k prehitremu zorenju klasja, ki je lahko in nima klenega zrnja. Pod sušo so že močno trpeli tudi krompirjevi in fižolovi nasadi in vse vrtnine. Pogled preko naših skrbno obdelanih njiv in travnikov je postajal obupen. Samo vinogradom suša še ni prizadela škode, trta je poganjala in cvetela, da je bilo veselje. Po dolgem pripravljanju smo v noči od ponedeljka na torek 16. junija končno dobili obilen dež, ki je premočil zemljo ir pregnal sušo. Ker smo imeli tudi še v sredo 17. junija močan naliv, imamo zdaj dovolj mokrote. Zaradi suše je bilo marsikje občutno pomanjkanje vode. Reke in potoki so se stisnili kot malokdaj.

Z Gorenjskega

Prometne nesreče. V Kranju je neki osebni avtomobil povozil staro ženico, ki je na nepravem mestu šla čez cesto. Kljub danim znakom se ni umaknila, ker je gluha. Avtomobil jo je podrl in hudo poškodoval. — V bližini Kranja je tovorni avtomobil povozil 7 letnega Božidarja Štravsa, ki je tekel čez cesto. Ropotanje voza in na drugi strani avtomobila je otroka tako zmedlo, da je prišel pod tovorni avtomobil. Kolesa so mu zdrobila glavo in roko. Bil je takoj mrtev.

Tečaj za podvoditelje brambovcev. V Domžalah se je v učnem tečaju zbralo nad petdeset brambovskih podvoditeljev. Med odmori so peli vojaške pesmi. Bilo je tudi predavanje o nacionalno-socialističnem svetovnem nazoru.

S Spodnjega Štajerskega

Poroke. V Ptuju sta se poročila Avgust Pevec in Terezija Trafela; v Rogaški Slatini Ignac Pelko in Emilija Bedenikovič; v Laškem Rudolf Peperko in Matilda Počivavšek; v Slovenski Bistrici Anton Koren in Marija Klinčar; v Rimskih Toplicah Ivan Deželak in Ana Oblak, Ernest Obal in Karolina Kokolj ter Jožef Vogrin in Marija Cepuš; v Celju Ivan Turnšek in Ana Karo, Hugon Cap in Terezija Prem, Rudolf Sovinc in Pavla Precl, Franc Krušič in Hermina Tašlar, Justin Hribernik in Ana Tajč, Anton Rožičnik in Terezija Črnec, Franc Žemlja in Frančiška Žibert, Franc Krumpak in Julijana Jovan, Viktor Rovšnik in Matilda Orlič.

Smrtna žetev. Na Pobrežju pri Mariboru je umrla 79 letna Marija Ornar. V mariborski bolnišnici je umrla posestnica Antonija Trstenjak iz Jarenine. V Ptuju sta umrla Franc Toplak in Terezija Pristernik. V Rogaški Slatini so umrli Antonija Drofenik, Ivan Črnagoj, Frančiška Jožefa Plavčak in Terezija Križanec. V Laškem je umrl Alojzij Zupanc. Umrli so Celjani: Marija Regul, Konrad Korošec, Marija Rotar, Alojzij Šturm in Ivan Rajher.

Iz Hrvatske

Sestanek prosvetnega saborskega odbora. Predsednik Hrvatskega Sabora je sklical za danes sejo saborskega odbora, ki šteje 14 članov.

Dan narodnih mučenikov. Dan 20. junija so na Hrvatskem praznovali kot dan narodnih mučenikov. Zjutraj je bila v stolnici slovesna zadušnica za junijske žrtve. Preko celega dne je bil na Zrinjevcu postavljen velik katafalk, ki ga je stražila častna straža. V spomin padlih hrvatskih rodoljubov in politikov so pred katafalk polagale vence posamezne organizacije in društva. Zvečer so vence prenesli na grobove teh žrtev na Mirogoj. V dvorani zagrebškega velesejma je bila nato spominska akademija.

V Vukovarju se je prejšnji teden mudil predsednik hrvatskega kulturnega društva »Napredak« Ante Alaupovič. Njegov prihod v Vukovar je v zvezi z zidanjem velikega Napredkovega konvikta v Vukovarju.

Nov planinski dom na Sljemenu. Društvo uradnikov Poštne hranilnice v Zagrebu si je postavilo na Sljemenu planinski dom s 15 sobami, v katerih so po dve, tri in še več postelj z vsemi ostalimi potrebnimi prostori. Postavitev doma je stala nad 1 milijon kun.

Iz Srbije

Ustanavljanje prosvetnih društev v Srbiji. Pred vojno je imela Srbija razmeroma zelo malo prosvetnih organizacij. Sedanja srbska vlada skrbi tudi za to ter je naročila predvsem učiteljstvu, da se mora udejstvovati tudi na tem polju in povsod ustanavljati prosvetne organizacije, kjer jih še ni.

Filatelistična razstava v Belgradu. Prejšnjo nedeljo so odprli v Belgradu filatelistično razstavo. Razstava je odprta do 28. t. m.

Prejšnja Jugoslovanska rečna plovba je upostavila ladijski promet med Belgradom in mestom Prahovo ob Donavi.

Leskovško okrožje v Srbiji je izdelalo proračun za prihodnje proračunsko leto. Vsi izdatki in dohodki v proračunu so določeni na 13,100.000 dinarjev. V proračunskem osnutku so določene posebno visoke postavke za prosveto, socialno politiko in za osebne izdatke. Za prosveto je določenih 4,062.000 dinarjev, za socialne potrebe 2,762.000 in za osebne izdatke 2,176.702 dinarja.

V Belgrad se je oni dan zopet vrnilo 427 obolelih srbskih vojnih ujetnikov iz ujetniškega taborišča v Nürnbergu. Na belgrajski postaji so jih sprejeli zastopniki srbske vlade in belgrajski župan ter številno ljudstvo.

Po sklepu belgrajske občine bodo v Belgradu vse mestne ljudske kuhinje delile kosilo in večerjo siromašnim družinam tudi v poletnih mesecih. Cena obroku hrane je sedaj določena na 12 dinarjev.

»Blagodejen dež je namočil njive in travnike«

Tako in podobno so pisali vsi ljubljanski dnevniki, ko je po grozeči suši padlo pred kratkim nekaj dežja. V resnici bi se bila začela huda suša, če bi tega dežja ne bilo. Vendar je bilo prvo optimistično poročilo časopisov zelo pretirano. Zadnji izdatni dež pred sušo je bil 12. maja, ko ga je padlo 35 mm. Nato pa je trajala suha doba vse do 14. junija, t. j. skoro 5 tednov, kajti malenkostna množina padavin dne 1. junija (7 mm) ni prav nič zalegla. Zadnji čas je še neprestano vlekel veter, ki je zemljo še močneje izsušil. Ako traja enkrat suho vreme tako dolgo, se zemlja ne izsuši samo v zgornji plasti, ampak se tudi že močno porabijo zaloge vlage, ki so se bile nabrale za časa daljših deževnih dob na nepropustni spodnji plasti in tudi studenci začnejo pojemati. Razume se, da postaja škoda na rastlinstvu, posebno na plitvo ukoreninjenem, vsaki dan večja. Čim delj traja suha doba, tem več mora biti tudi padavin, da se namoči zgornja plast zemlje, še več, da se more nabrati v zemlji nova zaloga vode za poznejše suhe čase.

V našem letošnjem primeru je padlo po skoro 5 tedenski suhi dobi najprej v noči od 13. na 14. junija 9 mm dežja. Časopisi so takoj drugi dan veselo poročali, da je blagodejni dež osvežil izsušeno zemljo. Ta množina dežja pa je bila v resnici tako neznatna, da je namočila zemljo komaj nekaj prstov na globoko. Na ravno obdelani, rahli zemlji se je poznala vlaga kakih 10 cm globoko, na bolj trdi zemlji niti toliko ne, na travnikih pa 2 do 3 cm. Dne 15. junija je zopet padlo 18 mm dežja, ki je njive in vrtove v resnici nekoliko osvežil in približno za en teden zadržal škodo, ki bi se bila godila, če bi bila trajala suša nepretrgoma dalje.

Na splošno lahko rečemo: Čim bolj je zemlja na površini trda in zbita in čim dalj časa traja suša, tem več mora pasti dežja in to v primerno kratkem času. Ako pade po enem tednu suhe dobe 10 cm dežja, nekaj pomaga, ako ga pade veliko po treh tednih na rahli, obdelani zemlji nekoliko pomaga, na travniku ali na zbiti zemlji pa nič; ako ga pade ista množina po 4 tednih, to sploh nič ne izda. Po letošnji pomladanski suši bi bilo moralo pasti vsaj 40 mm dežja in sicer v enem ali vsaj v dveh dneh, da bi bile njive in vrtovi za kakih 10 do 14 dni temeljito namočeni. Za travnike pa bi bilo moralo biti padavin še nekaj več, ker je travniška zemlja na površini trda, da dež ne more naglo pronicati vanjo, ampak se mora sproti in počasi odmakati. Preden bodo te vrstice izšle, bo morda ponoven dež v resnici namočil zemljo, zato poudarjam, da velja kritika optimističnih besed naših časopisov le za dež v dneh 13. in 15. junija.

Podpisani je pred več leti natančno opazoval učinek večjega dežja po dolgotrajni suši. Po približno pet tednov trajajoči suhi dobi je padlo konec julija 51 mm dežja. Padal je lep, ne prevočan dež vso noč in še nekaj časa dopoldne. Na njivi, ki je bila na njej ravno vsejana strniščna repa, smo kopali več ko pol metra globoko, ne da bi bili prišli do suhe zemlje; na drugi njivi, ki je bila posejana s koruzo in na površini že precej trda in zbita, je bila približno v globini 40 cm zemlja suha; na travniku pa je bila plast namočene zemlje samo 17 cm debela. Tako so bile tedaj njive v splošnem zadosti namočene, med tem ko je vladala na travnikih suša še naprej in, dasi je padlo 51 mm dežja, se travniki niso osvežili in otava ni mogla rasti. To prav lahko razumemo, če pomislimo sledeče: Ako je zemlja trda in zbita, dež ne more prej pronicati navzdol, dokler se plast za plastjo ne napije z vodo; šele potem odvečna voda zaradi kapilarnosti prav počasi odteka v spodnje plasti. Razen tega poleti vsled visoke zračne temperature znaten del dežja izhlapi nazaj v zrak. Ker se nahaja glavna množina travnih korenin 10 do 30 cm globoko, lahko razumemo, zakaj po daljši suši celó tako izdaten dež za travnike ni zadostoval.

Bolj ali manj koristen vpliv dežja je odvisen tudi od tega, kako pada in kako je višina padavine časovno razdeljena. Kakor je močan naliv škodljiv, ker zbije zemljo in napravi trdo skorjo in je zato tudi malo izdaten, tako tudi prelahek dež zlasti v suši mnogo manj izda ker voda sproti izhlapeva nazaj v zrak in jo zemlja ne more dosti hitro vsrkavati in absorbirati. Mnenje, ki ga pogosto slišimo od ljudi, da je lahen dež izdaten, torej ni popolnoma pravilno, vsaj ne za poleten čas in za izsušeno zemljo. Ravno tako padavine po daljši suši ne smejo biti razdeljene na daljši čas. Ako pade n. pr. na izsušeno zemljo danes 10 mm dežja in čez dva dni zopet 8 mm, to mnogo manj izda, kakor če pade v enem 18 mm. Pogosto se ponavljajoče majhne padavine pa so bolj škodljive kakor koristne, ker ovirajo delo, pospešujejo razvoj glivičnih bolezni, zemlje pa niti zadostno ne namočijo.

Po teh kratkih pojasnilih še praktičen nauk, ki izhaja iz povedanega. Ker zaleže dež največ na rahli zemlji, moramo skrbeti, da stalno ohranimo zemljo na površini kolikor mogoče rahlo. Zato po vsakem močnejšem dežju ali nalivu, takoj ko se napravi skorja, zemljo okopljimo, da odstranimo skorjo in da napravimo zgoraj plast rahle zemlje, ki obenem zadržuje njeno izsuševanje. Ako je zemlja na površini zbita, priteka voda vsled kapilarnosti (lasovitosti) od spodaj navzgor prav do površine, kjer v poletni vročini hitro izhlapeva. Na ta način se zaloge talne vode naglo krčijo in taka zemlja zelo zapravljivo ravna s svojo vlago. V zemlji, ki je na površini zrahljana in je prekinjena lasovitost, pa voda ne more pritekati do površine; zato v taki zemlji dalj časa ostane in more zalagati rastline tudi v suhih dobah. Vsa umetnost kmetovalca in vrtninarja je v tem, da zboljša vodno ekonomijo svoje zemlje. Poskrbeti mora, da je njegova zemlja v stanu sprejeti vase čim več vode v deževnih dobah in ko kopni sneg, da pa to vodo čim dalj obdrži v suhi poletni dobi. To dosežemo zlasti z globoko zimsko praho in rednim okopavanjem poleti. Ko okopavamo, ne smemo hoditi po obdelani zemlji, da je ponovno ne stlačimo; zato okupujmo vedno sosednjo vrsto, ne ono, ki v njej stojimo. Zemljo moramo redno in zadostno gnojiti s hlevskim gnojem, da jo na ta način založimo z blagim humusom, ki jo rahlja in dela godno. Isto dosežemo s kompostom ali z zelenim gnojenjem. Vrtnariti ali kmetovati brez takega gnojenja pa je popolnoma nemogoče. Zelo važen pripomoček za rahljanje težke zemlje je žgano apno, ki ga posujemo jeseni na preorano, oz. prekopano zemljo. Silno koristna za njivsko in vrtno zemljo je senca, ker ubijajo veje in gosti listi silo padajočih kapljic ob nalivih in močnem dežju in jo tudi varujejo, da se manj izsuši. Zato glejmo, da bodo vse setve oz. nasadi dosti gosti in da nikjer ne bo praznih mest, tako da bo rastlinska odeja nad zemljo kolikor mogoče sklenjena. Z globokim obdelovanjem, rednim okopavanjem, apnenjem in s primerno gosto setvijo si bomo ustvarili dobro, godno zemljo, ki v njej suša kakor tudi preobila moča ne bošta mogli delati tako velike škode, kakor v slabo obdelani in oskrbovani zemlji. Ako bodo tako izostali poglavitni vzroki, ki zmanjšujejo naše pridelke, in če bomo razen tega skrbeli za dobro seme, bodo pridelki ne samo večji, ampak kar je morda še več vredno, tudi stalni, ker bodo manj odvisni od vremenskih nezgod. Inž. P. Simonič.

Jutro na Bosporu

Vtisi s potovanja italijanskega časnikarja

Zadnjič smo šli zajtrkovat na Bospor. Nad vrati gostilne, kjer smo se ustavili, se blešči napis »Tarabia«, izgovarjati pa je treba »Terapija«. Napis je dvojezičen; na prvem mestu je turški. — Ko sem čakal na zajtrk, sem opazoval ribiča; čepel je skrušen in beden na koničasti skali, ki je štrlela iz morja, in je naravnaval svojo mrežo. Zdelo se mi je, da je musliman. Sicer so si pa — od Portafine do Sestre Levante — skoraj vsi ribiči na las podobni. Pa se mi je zdela ta podobnost, sorodnost, ribičev kar umljiva, ko sem primerjal podobnost nabrežja in zaliva, ki se mi je zdel tako domač in prisrčen, ko se je odražal od temnega okvirja zelenja, in ko so se na večer na njegovi gladini pozibavale pisane ladjice in ribiški čolni.

Velik hotel, ob tem času je bil še zaprt, je oznanjal, da se tu zbira v poletnem času gospoda iz raznih poslaništev in razni bogataši, ki prihajajo sem na oddih in na kopanje.

Na nasprotni strani zaliva se razprostira pisan breg. Ves je posejan z ličnimi hišami, vilami in dvorci, ki se belijo v zelenju in cvetju, da je videti kakor pisana preproga.

Majhna ladja se je odbila od brega. Ladjica oskrbuje promet iz Azije v Evropo. Ta pot traja komaj dobrih — pet minut! Saj znaša morska ožina na tem kraju komaj en kilometer. Medtem ko se ogne ladjica na desni nekaterim čerem, ima na levi odprto široko pot na morje skozi Bospor, ki predstavlja vrata v Črno morje.

Nenadoma se mi je stemnilo pred očmi in podzavestno sem prisluhnil v daljo. Zdelo se mi je, da slišim votlo bobnenje topov. Toda to je bila prevara. Črno morje ni tako mirno kakor Bosporski zaliv, dasiravno se pretaka tu kot tam ista voda. Marsikdo tudi ne ve, da Črno morje ni slano, kakor je slano n. pr. Kaspiško morje. — Niti ene ladje ni bilo videti na morski gladini, ki bi prihajala ali odhajala. Ni bilo videti niti turških zastav, niti sovjetskih podmornic.

Druge misli so zajele moje možgane. Na praznem obzorju, v bleščeči megli, ki se je dvigala, se je daleč nekje prikazalo ozemlje. Zdelo se mi je, da imam pred seboj zemljevid. Tu je ležala velika temna lisa v svoji podolgovati obliki, ki bi se zoblikovala v lep trikot, če bi ga na zgornji strani ne izmaličil polotok Krim. Da, v tej smeri leži Krim s Sebastopolom. Tu se pričenja gorovje Kerča. Potem je vstalo iz megle nazobčano nabrežje, za katerim se grožeče dviga pogorje. Nabrežje pada poševno proti jugovzhodu. Na bregovih so se bleščale vasice, ribiška naselja in mesta, ležeča ob zalivih. Zdelo se mi je, da vidim Krimskajo, Novorosisk in Batum.

Vnetljivi zakladi

Kavkaz... Kako srečen bi bil, če bi bil poleg mene sloviti planinec Gasparotto! Kako navdušeno mi je znal pripovedovati o gorah! Takrat pa sem ga poslušal raztreseno, saj je gore treba gledati na lastne oči. Pripovedoval mi je, da ni videl gorovja, ki bi se dalo primerjati s Kavkazom. Saj je celo znameniti Mont Blanc za celih 800 metrov nižji od Elbrusa, ki je najvišja točka na Kavkazu (5.629 m). Treba je pač računati in meriti z azijskimi številkami in merami. In dalje: globina dolin, strma, skoraj navpična pobočja, ki so nepristopna, so sploh svetovno čudo. Malo je prehodov, kjer bi se pobočja vrstila drugo za drugim. Strahotno veličastne so slike, ki jih gleda začudeni popotnik, na svojem potu iz Oronikize v Tiflis. To je najznamenitejša pot, ki vodi iz Evrope v Azijo. Prekrasna je ta pot, toda pozimi neprehodna, kajti z nobenimi alpskimi pripravami ni moči razbiti snežene gmote in zametov, ki oviraja pot. Kakšen pohlep vzbuja to gorovje v človeku, ako pomisli na naravna bogastva, ki jih hranijo te silne gore! Zdi se, da je Stvarnik prav za izkušnjavo ustvaril te gore in nakopičil vanjo toliko naravnega bogastva; zlata, diamantov, premoga in petroleja, ki je zaprto v tem nepristopnem gorovju, ki so tudi zaradi vremenskih prilik tako zavarovana in nepristopna. Kavkaz bo ostal še za dolgo dobo trd oreh preizkušnje za človeški rod.

Iz gorskih razpok se cedi petrolej, kakor kri iz odprtih žil. V Groznyju, ki je petrolejsko središče tostran Kavkaza, leži prostrana pokrajina, posejana z grički, v ozadju pa se dvigajo sneženi vrhovi Kavkaza. Tu bruha na dan vnetljiva tvarina in se steka v veliko pokrito jezero.

V Bakuju, na polotoku Apseronu, onstran Kavkaškega gorovja, pa je dežela pusta. Tu ne vidiš niti drevja niti cvetlic niti trave. Tu diši po bencinu. V teh gorah nikoli ne dežuje. Poletje je tu neznosno, vroč veter piha čez peščeno gorovje in vedno iznova preobrazuje obliko gorskega sveta.

Od nad trideset milijonov ton petroleja, ki ga Rusija črpa iz svojih cistern, izvira dvajset milijonov ton iz Kavkaških gora. Tu je vir petroleja. Brez tega vira bi Rusija ne imela motorizirane vojske. Tiflis je središče petrolejskih naprav. Po 4500 kilometrov dolgem cevovodu se pretaka petrolej v razne luke. Tu se razcepi cesta, ki vodi v Turčijo. Ta cesta je edina, ki ima danes še nekoliko zasebnega in poštnega prometa iz Evrope; druga veja ceste pa vodi dalje v Iran in v Tabris in so razcepi v ceste, ki vodijo dalje na vse strani in k morju, v Bassoro in v Perzijski zaliv. Tod prihajajo v Rusijo angleški in amerikanski tovori in orožje. Pot, ki jo napravijo ti izdelki, ki so večinoma angleškega izvora, je najdaljša v Evropi. Vzemimo, da je blago, ki je bilo naloženo v Liverpolu potovalo skozi Irsko morje, kjer bi bilo še najmanj prekladano. Ladja, ki bi se hotela izogniti podmornicam, bi morala prevozili ves Atlantski ocean, morala bi mimo Rta Dobre nade, zavoziti bi morala v Indijski ocean, in bi se mimo Vzhodne Afrike in Madagaskarja čez Arabsko morje prebila do Omana čez Perzijski zaliv, to bi bilo deset tisoč milj morske vožnje. Ako bi vozil konvoj s hitrostjo deset vozlov, bi dospel na mesto komaj v štiridesetih dneh. Tako po mojem računu. V resnici bi parnik rabil več časa, najbrž šestdeset dni. Ko dospe tovor v Basoru, ima potem še pot po suhem čez Hamadan, Tabris, Tiflis, ki je izhodišče za Kavkaz do prehoda čez Kavkaz. To bi trajalo 3 mesece.

Zdaj pomislimo: Če bi bila pot skozi Sredozemsko morje prosta, ki tovor iz Liverpoola za Rusijo potreboval komaj dobrih deset dni do izhodišča bodisi v Palestini ali pa v Siriji. To sem premišljeval, ko sem sedel pri zajtrku v Bosporu. (Cesco Tomaselli, Corriere dela Sera.)

Športna nedelja

Neodločna tekma med Milanom in Juventusom, v lahki atletiki padajo prvi odlični rezultati — Schalke in Vienna prideta v finale

Po končanem državnem nogometnem prvenstvu v A-diviziji, je bilo včeraj največ zanimanja za prvo finalno tekmovanje za italijanski pokal. V drugem razredu je bilo na vrsti 14. kolo povratnih tekem. Tu se je moštvo Barija z zmago nad Brescio spet povzpelo za dve točki naprej in vodi s 46 točkami. Med važnejšimi dogodki beležimo še veslaško regato v Grünau-u in polfinalno tekmovanje za nemško nogometno prvenstvo. V naslednjem podajamo izide včerajšnje nedelje.

Milano — Juventus 1:1. V Milanu so igrali prvo finalno tekmo za italijanski pokal. Izid tekmovanja med Milanom in Juventusom je bil 1:1.

V B-razredu je bilo na vrsti 14. povratno tekmovanje. Na vrhu razpredelnice so ostali še vedno isti klubi, le razlike so postale bolj tesne. Bari vodi s 46 točkami, sledita Padova in Vicenza s 41 ter Pescara s 40 točkami. Podrobni izidi so bili:

La Spezia: Spezia — Fiumana 5:1
Prato: Prato — Siena 1:1.
Bari: Bari — Brescia 2:0
Udine: Udinese — Lucchese 4:0
Vicenza: Vicenza — Nova 4:0
Alessandria: Pisa — Alessandria 3:0
Busto Arsizio: Pro Patria — Reggiana 11:0
Savona: Savona — Fanfulla 0:0
Pescara: Pescara — Padva 2:0

Lahka atletika v Firenzi. V Berta stadionu so priredili včeraj velik lahkoatletski miting, katerega se je udeležilo lepo število italijanskih atletskih prvakov. Dosegli so naslednje izide: skok v daljino Osserna 7.20 m, skok v višino s palico Pozoli 3.0 m, met diska Consolini 49.46 m, tek na 100 m Mariani 11 sek., tek na 400 m z zaprekami Filiputti 56 sek., tek na 200 m Mariani 22.2 sek., tek na 400 m Lanzi 47.3 sek., tek na 1500 m Vitale 3:55.6 min., met kopja Masi 59.70 m.

Na konsjkih dirkah v Milanu so tekmovali za nagrado 500.000 lir. Dirkali so na hipodromu San Siro na progi 2000 m. Prvo nagrado si je priboril Tarchetti z Arcodello Razzo v času 3 min. 13 sek.

Veslaške regate na olimpijskem tekmovališču v Grünau-u se je udeležilo 38 klubov s 300 čolni. Razen nemških veslačev so bili na startu tudi Italijani in Švicarji. V četvercu brez krmarja je zmagalo moštvo Züricha, sledili pa so Dopolavoro Guzzi, Luzern in Allianos-Berlin. Najvažnejša točka včerajšnjega sporeda je bil nastop osmercev. Na startu je bilo pet moštev: dvoje iz Berlina ter po eno iz Rima, Hamburga in Dunaja. Vrstni red na cilju je bil tale: 1. Rim, 2. Dunaj, 3. Hamburg.

Schalke 04 in Vienna sta včeraj srečno prestala zadnje tekme za nemško državno nogometno prvenstvo Schalke je odpravil moštvo Offenbacher Kickersa s 6:0, dunajska Vienna pa je premagala Blau-Weiss iz Berlina s tesnim izidom 3:2. Koliko zanimanja je bilo za prestižno tekmo med Dunajem in Berlinom priča dejstvo, da je prisostvovalo tej tekmi 50.000 gledalcev. V finale prideta potemtakem Schalke 04 in Vienna. Končno tekmo za nemško nogometno prvenstvo 1942 bodo odigrali v nedeljo 5. julija v olimpijskem stadionu v Berlinu.

Še nekaj nedeljskega drobiža. Boksarski dvoboj med predstavništvi Dunaja in Celovca so odločili Dunajčani v svoj prid v razmerju 12:4.

Pri konjskih dirkah v Ruhlebenu (Berlin) je šlo včeraj za nagrado 100.000 mark. Zmagal je Carli Niels z Misuro ,ki je prispel na cilj za štiri dolžine pred drugo plasiranim.

Na atletskem mitingu v Frankfurtu je dosegla Steinhauserjeva nov svetovni rekord v metanju kopja. Pognala ga je 47.51 m daleč. Dosedanji rekord je imela Krügerjeva s 46.27 m.

Švedski tekač Arne Anderson se je prav tesno približal svetovnemu rekordu v teku na 1500 metrov. Na prireditvi v Linkoepingu je zmagal v času 3:49. Svetovni rekord v teu na 1500 m je postavil lanso leto njegov roja Gundar Haeg z rezultatom 3:47.6 min.

Campagner je preskočil 1.98 m

V italijanski lahki atletiki opažamo letos precej živahnosti. Poročali smo že o raznih krajevnih prireditvah, ki so dale dobre športne uspehe. Najtežja preizkušnja bo za italijanske zastopnike lahke atletike 1. in 2. avgusta v Berlinu, ko se bodo udeležili mednarodnega troboja Nemčija—Italija—Madžarska. Na čelo vseh tekmovalcev se je povzpel zadnjo nedeljo Campagner, ki je postavil na prireditvi v Parmi rezultat evropskega ugleda. V višino je skočil 1.98 m, kar pomeni nov državni rekord, istočasno pa najboljši letošnji uspeh v Evropi.

Ostali izidi v Parmi so bili naslednji:

Štafeta 4x100 m: Oberdan 42.6 sek.; štafeta 4x400 m: Oberdan 3:23.3 min.; tek na 10.000 m: Beviacqua 31.34.6 min.; krogla: Profeti 14.47 m; kopje: Rossi 56.38 m; kladivo: Taddia 49.80 m.

Sedaj, ko ima vodstvo italijanske lahkoatletske zveze že precej točne podatke o letošnji formi atletov, jih bo povabilo v tri tekmovalne tečaje, katere bodo organizirali v Leciu, Fiorenzi in Torinu. Ti tečaji bodo trajali od 25. junija do 8. julija. Tri dni za tem, in sicer 11. in 12. julija bo v Bologni državno atletsko prvenstvo, na katerem bo sestavil zvezni načelnik državno predstavništvo za troboj v Berlinu.

Visokošolski šport na Finskem

Na univerzi v Helsinkih so vpeljali šport kot obvezen predmet za vse visokošolce. Rektorat univerze je izdelal proračun, ki bo omogočal redno športno udejstvovanje slušaleljem prvih štirih semestrov. Pri tem gre za slušatelje vseh fakultet. Če bodo gmotna sredstva dopuščala, bodo razširili obvezne športne ure tudi na ostale semestre.

Z organizacijo akademskega športa so začeli na Finskem leta 1940. Ustanovili so poseben odbor, ki je pripravil potrebne načrte. Vpeljali so na univerzi po dve uri športne telesne vzgoje na teden, udeležba pa je bila prostovoljna. Zdaj so izdelali načrte za obvezno športno udejstvovanje vseh slušateljev in upajo, da bo država potrebne kredite v ta namen odobrila. Poročajo tudi, da jim je Švedska poslala izdatno denarno podporo za razmah športa na univerzi v Helsinkih.

MIŠEK detektiv

84

Še nekaj korakov — in Mišek je zagledal druga vrata, ki so bila na hodniku.

»Psst!« je zašepetal Kužek.

»Zdi se mi, da prihaja ropot odtod!«

Ne da bi še kaj pomišljal, je Mišek odprl vrata. Kužek je pomolil glavo skozi režo in oba bi bila skoraj omedlela, tako sta bila presenečena.

»Tri sto zelenih!« je pridušeno zasopel Mišek. »Saj to je pa prava pravcata orožarnica!«

Soba je bila polna samega orožja. Tu si videl puške, samokrese, granate, bombe in še — top.

VIII.

Na delo!

Mišek in Kužek sta vstopila v sobano z orožjem.

»Za vraga,« je vzkliknil Kužek, »rad bi vedel, počemú je tem tatovom toliko orožja!«

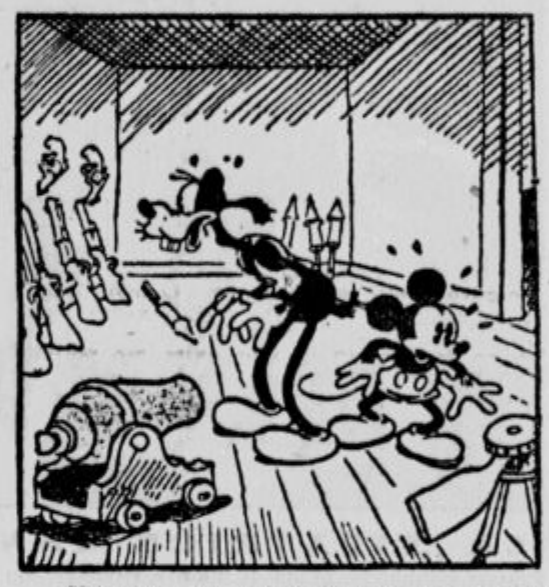

»Kdo ve,« je rekel Mišek. »Saj meni se sploh zdi, da je v tej hiši marsikaj takega, česar človek ne more razumeti.«

Nato je spet povzel:

»Le zakaj se mi dozdeva, da bo najboljše, če se dobro oboroživa?«

Kužek je dejal:

»To je dobra misel! Kar brž si vzemiva, kar se nama najbolje dozdeva.«

Naročajte »Slovenca«!

Mala ženica

Gospodična Silvana je za poletje najela v San Terenzu kmečko hišico, ki so jo okoličani imenovali Rdeča hiša. Nekega jutra je z okna videla mladega moškega, ki se je prevažal sem ter tja z majhno jadrnico. Pihljal je pohleven veter in mu kuštral lase. Ni bil prav posebno lep, če si ga tako od daleč pogledal: okoren se ti je zdel; močne noge je imel oprte v krov jadrnice, z mišičastimi rokami pa je natezal vrvi in tako namerjal jadra. Ko se je malo pozneje usmerila proti pristanišču, se je on ravno vračal. Zdaj ga je natančno videla v obraz. Bil je bled, a izrazit in resen in čudovite oči so odsevale iz njega.

»Dober dan,« ji je dejal, ko da bi jo poznal že dolgo časa. »Vi ste gospa, ki stanuje v Rdeči hiši?« — »Da,« mu je odvrnila Silvana nekoliko trdo, užaljena zaradi prevelike domačnosti. »Stanujem v Rdeči hiši.« — »Vam je prav, če narediva skupaj kratek sprehod?« jo je vprašal in stopil bliže. »Saj ste sami, kaj ne?« — »Sama, je že tako.« — »Tudi jaz sem sam.«

Odslej sta vsak dan skupaj preživela nekaj ure na krovu njegove jadrnice. Nista mnogo govorila. Toda tudi z molkom se jima je zdelo, kakor da si drug drugemu izpovedujeta svoje bolečine, in kljub njegovi molčeči otožnosti je Silvana našla pri njem spokojen mir. »Prav iz srca se vam zahvaljujem,« ji je dejal nekoč, »da ostajate vedno tako dolgo z menoj. Imejte me za otroka, ki vas nujno potrebuje. V teh dneh ste mi izbrisali preteklost in pokazali nove poglede v bodočnost.

•

Dva dni nato je Silvana v naglici stopala po stopnicah Stenijeve hiše. povsod je vladal nered, vse je bilo zakopano in nerazumljiva mešanica različnih predmetov je bila nameščena v sobi: slikarska stojala, kukala, knjige, kompasi... Na steni nasproti oknu je visela podoba mlade žene. Tako goreče jo je prosil, naj ostane pri njem. Zunaj je deževalo. On pa je bil utrujen in onemogel kot bolan mladenič. Sedla je in on poleg nje. Kakor sanje se mu je zdelo, ko mu je objela glavo s svojimi nežnimi rokami, on pa je šepetal: »Nikdar več te ne zapustim. Če si, si le zame. O tem sem prepričan in trdno uverjen.« Poljubila sta se in drug v drugem sta iskala utehe in pozabljenja. Vse okrog njiju je izginilo, le ena sama črna pika v tej oazi strasti je ostala: velika podoba na steni, ki ju je preplašeno in začudeno gledala. Nekega dne jo je Steni snel. — »Zakaj?« ga je vprašala Silvana, trudeč se zakriti svojo hvaležnost. — »Zato, ker jutri odpotujem. Moram odpotovati, Silvana.« — Ničesar drugega ni dejal. Čuden in živčen je postal, kot da bi ga to slovo tako razburjalo.

Silvana je videla, ko je nekega jutra odšel, sam Bog vedi kam. Obupana in zapuščena se je vrnila v svoje prejšnje življenje. V naslednjih dneh so se ji povračali vsi najsilnejši spomini in ji delali družbo v nočeh brez spanja. Toda hkrati s sladkostjo spominov se ji je vse prepogosto sanjalo o podobi žene, ki je nenadoma zaživela, se odtrgala s slike in vedno prihajala k njej in jo z rokami, v katerih skoraj ni bilo videti krvi, dušila. Potem se je žensko krčevito smejala in odšla počasnih in tihih korakov.

•

Šele v oktobru se je Steni oglasil. Skromno pisemce z nekaj besedami ji je poslal: »Ne boj se časa, saj te imam tako rad, Silvana.« Malo, premalo besed za tako nestrpno čakanje. Žig je bil: San Terenzo. Torej se je Steni vrni tja dol? Zakaj je ni poklical k sebi? Kot blisk ji je šinila v glavo misel: odpotovati k njemu.

Prišla je v San Terenzo, ko je bil že dan. Sonce je zdaj pa zdaj prodrlo skozi goste kosme oblakov, ki so se podili po nebu. Soparno je bilo in če ne bi bila drevesa brez listja, nekatera že skoraj gola, bi človek mislil, da je pomlad. Taka, kakršna je bila, se je Silvana napotila k vili Mariella. Hotela je pozvoniti z boječo nestrpnostjo, ko so se odprla stranska vrata in je skoznje stopila majhna, plavolasa ženska; smehljala se je tako ljubko, kot se smejejo ženske, ko zares ljubijo. Steni jo je uklenil v svoje življenje in ona je stopala po poti, ki jo ji je on pokazal.

Silvanino srce je razbijalo kot še nikdar, živci so se ji napeli do skrajnosti.

»Ali se ne boš prehladila, Rosario?« jo je vprašal. In s kako sladkim glasom. Ona mu je odgovorila: »Mi je čisto dobro tako.« Šal ji je zdrsnil z ramen. On ji ga je popravil. Hvaležno mu je poljubila roko in tiho dejala: »Toliko skrbi imaš za tako majhno ženico.«

Silvana ni mogla poslušati več. Zbežala je, hoteč skriti svoj obraz, da ne bi videla ničesar več. Zadela je z nogo ob kamen, padla in se onesvestila. Pobrali so jo vaščani in jo hitro odnesli v najbližjo hišo. Majhno rano ima na glavi in koleno je precej potolčeno.

•

Prišel je zdravnik. »Oh, gospodična Silvana!« Stari doktor se je je spomnil in se ji dobrodušno smehljal. »Kaj se je zgodilo? Vrnete se v San Terenzo pa takole začnete. No, ta je pa lepa!« — Popoldne so že vsi govorili o njeni nezgodi. Zvečer je prišel Steni. Silvana ga je jezno pogledala. »Kaj ste prišli semkaj?« ga je vprašala, rdeča v obraz zaradi razburjenja. — »Pogledat, kako se imate. Rajši bi vprašal vas: kako da ste vi v San Terenzu? Neumnost!« — »Na žalost. Prav imate; neumnost je bila, da sem prišla.« — Silvana je čutila, da so ji prsti odreveneli in da ji je čelo oblil mrzel pot. Usta je imela suha, oči so ji žarele, hotela jih je zapreti, da ne bi več videla tega človeka. — »Ljubim te, Silvana,« je dejal on s sladkim glasom, v katerem se ni več poznalo tistega sarkazma, s katerim je začel pri prvih besedah. »Ljubim te in ti mi moraš to verjeti.«

Kako bi Silvana mogla to storiti? Majhno, drobno telesce one žene ju je ločilo... In zdelo se ji je, da se ponavljajo spet tiste noči, ko jo je ona ženska dušila... »Ne. Med nama je vse končano,« je dahnila.

»Če me hočeš poslušati, boš videla, da mi boš lahko verjela. Mislil sem, da bo zate dobro, če ne bova skupaj, dokler je moje življenje uklenjeno v spone življenja s to ženo. Morda bi bilo bolje, da bi ti vse že takoj v začetku povedal. — Spoznal sem Rosario v Španiji: bila je baletka v neki gostilni stare Valencie. Ljubila me je in neke noči rešila življenje. Potem me je, sam ne vem kako, kljub vsem težavam in zaprekam, srečno pripeljala v domovino. Prav gotovo bi bil umrl, če ne bi bilo nje. Potem... V teh letih strahote in žrtvovanja zame si je uničila zdravje. Rosario je mala, uboga bolnica, ki vse svoje delo usmerja le v eno samo željo: da bi postala moja žena. Upa, da bo to postala tudi pred Bogom. Ali ne razumeš, Silvana? Čeprav se zavedam, da je nisem nikdar ljubil in da sem ji le globoko hvaležen za njene žrtve, vendar je ne morem zapustiti in se odtrgati od nje. Poskušal sem jo spraviti nazaj v Španijo v kako zavetišče. In zdaj pa ne morem tega izvesti... Ali me razumeš, Silvana? Dolgujem ji življenje in njeno zavisi od moje ljubezni. Pa vendar ljubim samo tebe, Silvana?«

Pomolčal je. V očeh se mu je meglilo, obraz pa je imel popolnoma bled.

»Steni,« je dejala Silvana. »Rosario ima pravico do vse tvoje ljubezni. Nikdar ji ne smeš storiti kaj žalega. Nikogar drugega nima kot tebe. Midva pa se ne smeva nikdar več videti, nikdar več... Obljubi mi to, Steni. Nikdar več.« — Steni se je sklonil in jo poljubil na čelo. »Uboga Silvana!« je dejal. »Moja edina ljubezen.«

•

Dve leti sta pretekli od tega žalostnega dneva. Silvana in Steni se nista nikdar videla. Prav malo je ona zvedela o njem: sem pa tja je dobila kako drobno pisemce, nič drugega. Nocoj je prišlo spet pismo. »...Rosario, ‚mala ženica', je šla v nebesa, ki jih je tako pogosto videvala zjutraj, ko se je prebudila. Umrla je spokojno in s smehom na ustnicah; prosila me je: »Želela bi, da bi bil srečen tudi brez svoje male ženice, ki si jo tako ljubil.« Ne ti in ne jaz si ne moreva očitati, da sva ji storila kaj žalega. Glede tega ti moram odkrito govoriti. Silvana, kljub žalosti in letom, ki so naju ločila, lahko sedaj začneva novo življenje...«

»Začeti novo življenje... To je čisto lahko, ko je za nama toliko trpljenja in grenkosti, ko sva se že popolnoma navadila odpovedovati se prijetnostim in gojiti kake nade za bodočnost.«

Zdelo se ji je, da prihaja angelski glas od nekod in ji pravi: »Ne boj se. Steni mora biti srečen s teboj.« — Kdo neki tako govori? Morda mala ženica, morda Silvanino srce. Silvana spet preleti pismo, ga poljubi in boža: nato obrne oči v nebo in išče med svetlimi zvezdami bleščeče Rosarijine oči, ki jo morda opazujejo.

S sklenjenimi rokami se zahvali nebu za svojo srečo in za svojo gorečo željo po življenju...

(Lidia Capece.)

226.

Nato se Zalika zgrudi na tla, oklepajoč se Mirkovih kolen, in omedli. Oče Serajnik privzdigne Zaliko in jo vzame v svoje naročje, Mirku pa reče: »Moj ljubi sin, idi, kamor iti moraš. Ti si vodja vseh Rožanov. Tvoja dolžnost je, iti in pomagati rešiti sužnosti in smrti nas in vso okolico!«

227.

»Tvojo ženo in nevesto pa hočem čuvati jaz kakor lastno oko. Iz tehle starih in velikih rok dobiš nazaj svojo Zaliko.«

Zalika ni slišala več teh besed. Šele potem se je zavedela. Mirko ji je pogledal v solzne oči. Zdelo se mu je, da se poslavlja od nje na veke in — solze se mu ulijó.

228.

Še enkrat se z vso močjo oklene svoje mlade žene in neveste — ali takoj ga iztrgajo njegovi tovariši siloma iz njenih rok. In ko je potem z drugimi možmi vred stopal proti Gradišču, se mu je zdelo, kakor da so mu izruvali srce iz prsi in da je izgubil v teh treh trenutkih svoj up in svojo srečo...

MASSAIE RURALI FILATE
VOI STESSE LANA, LINO, CANAPA
KMEČKE GOSPODINJE
PREDITE SAME VOLNO, LAN, KONOPLJO

LA „FILATRICE MANI DI FATA"
mette chiunque in grado di filare e ritorcere con la massima facilità; lana, lino, canapa. Costruita in legno greggio, robusta, movimento a pedale velocissimo, doppio supporto del volano. Si vende completa di 3 rocchetti, un uncinetto e istruzioni per l'uso.
Completa franco Milano Lire 110·—.
Per spedizioni aggiungere L. 25·— per spese postali ed imballaggio.

KOLOVRAT „MANI DI FATA"
omogoča vsakomur brez vsake težkoče presti in sukati niti iz volne, lanu in konoplje. Zgrajen iz surovega lesa, zelo močan, pogon na nogo, dvojno oprt vitelj. Prodaja se kompleten s tremi motki, eno kvačko in navodilom za uporabo.
Kompleten franko Milano Lir 110·—.
Za pošiljko je dodati Lir 25·— za poštne stroške in zavojnino.

EREDI CANETTA - MILANO
VIA CARLO ALBERTO 22

Mali oglasi

Službe

Prevajalca
s popolnim znanjem italijanskega in slovenskega jezika iščemo. - Ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Prevajalec«.

Vajenci

Učenko
za šivanje perila takoj sprejmem. Kopališka 12.

Kurivo

TEL. 2951
PREMOG
IV. SCHUMI
DOLENJSKA CESTA

Živali

Prodam
tri lepe, 8 tednov stare prašičke, plemenite pasme, in dva lipicanska žrebca z rodovnikom, rojena 1940 in 1941. Vprašanja na naslov: Ana Lenarčič, Verd, pošta Vrhnika. j

Prodamo

Pisalni stroj
nemški in amerikanski, v prvovrstnem stanju, proda »Torpedo«, Miklošičeva cesta 18. 1

Pohištvo

Snažno pohištvo
vseh vrst, otroške postelje, štedilnike, električne in plinske kuhalnike, otroške vozičke ter druge uporabne predmete — stalno kupuje: Nova trgovina »Ogled«, Mestni trg št. 3, vhod skozi vežo.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI
Predstave ob delavnikih ob 16 in 18.15, ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

Film romantične ljubezni opojnih melodij in ganljivih ljubavnih pesmi
Pesem reke
Irene Dune — Allan Jones
KINO SLOGA - TEL. 27-30

Največji argentinski film. Pretresljiva ljubezenska drama
Zavržena
V gl. vlogah najslavnejši argentinski umetniki: LIBERTAD LAMARQE, AUGUSTIN IRUSTA, SEBASTIAN CHIOLA. Režija: SASLAUSKY
KINO MATICA - TEL. 22-41

Vseh vrst športa v zvezi z ljubeznijo prikazuje zanimiv film
Nesrečna ljubezen
V gl. vl.: Erminio Spalla, Evi Maltagliati, Mariella Lotti in drugi
KINO UNION - TEL. 22-21

Zahvala

IVANKA GABRENJA roj. KOŠČAK izreka v svojem imenu, v imenu svojih otrok in sorodstva najtoplejšo zahvalo vsem, ki so njenega moža

Matijo Gabrenja
hotelirja na Rakeku

v tako obilnem številu spremili na njegovi zadnji poti; vsem, ki so rajnemu ali rodbini kakor koli pomagali v hudih dneh pred pokojnikovo smrtjo in ob smrti. Najlepše se zahvaljuje za vse izraze sožalja in sočustvovanja ter za vso ljubečo pozornost ob tej žalostni priliki.

Rakek, Ljubljana, dne 22. junija 1942.

Ivanka Gabrenja

✚

Žalostnega srca naznanjamo tužno vest, da je naš dobri oče, stari oče itd. gospod

Rudolf Kirschner
strojevodja drž. žel. v pokoju

danes umrl. K večnemu počitku ga pospremimo 23. t. m. ob pol 3. uri popoldne iz Žal, kapela sv. Jakoba.

Moste, Dravlje, dne 21. junija 1942.

Užaloščeni Kirschnerjevi in sorodniki

Selma Lagerlöf: 16

Zaklad gospoda Arneja

»Storila sem to le svoji sestrici na ljubo, da bi našla mir v svojem grobu,« je dejala Elsalilla. »Bog ve, kako težko sem to storila. Toda zdaj bežite, sir Archie! Še je čas. Niso še zaprli vrat veže.«

»Ti volkuljica!« je rekel sir Archie. »Ko sem te prvič zagledal na mostovih, sem pomislil, da bi te moral ubiti.«

Toda Elsalilla mu je položila roko na ramo. »Bežite sir Archie, ne morem biti pri miru in gledati, kako vas bodo prijeli. Če nočete bežati brez mene, potem grem v božjem imenu z vami. Toda ne motite se dalj zaradi mene, sir Archie. Vse, kar hočete, bom storila za vas, samo da si rešite življenje.«

Toda sir Archie je postal zdaj zelo jezen in porogljivo je rekel Elsalilli:

»Zdaj pa ne boš nikoli hodila v zlatih čevljih po grajskih sobanah. Zdaj lahko živiš vse svoje življenje v Marstrandu in snažiš slanike. Nikoli ne boš dobila moža, ki bi imel grad in posestvo, Elsalilla. Tvoj mož bo ubog ribič in tvoje domovanje koča na goli skali.«

»Ali ne slišite, kako zasedajo vrata in stražijo izhode z naperjenimi sulicami?« je vprašala Elsalilla. »Zakaj ne zbežite na led in se ne skrijete na ladjo?«

»Ne bežim, ker mi je prijetno, da se razgovarjam s teboj, Elsalilla,« je rekel sir Archie. »Ali kaj misliš na to, da je zdaj konec tvoji radosti, Elsalilla? Ali se ti ne zdi, da je konec tudi z mojim upanjem, da bi se pokesal svojega zločina?«

»Sir Archie«, je zašepetala Elsalilla in se dvignila v velikem strahu. »zdaj so pripravljeni. Zdaj bodo prišli in vas zgrabili. Bežite, oh, bežite! Prišla bom k vam na ladjo, če zdaj zbežite.«

»Ni se ti treba tako bati, Elsalilla«, je dejal sir Archie. »Saj utegneva še malo poklepetati. Vojaki ne mislijo navaliti na me tukaj, kjer se morem braniti. Najbrž me hočejo ujeti šele v ozkem hodniku. Tam me bodo nabodli na svoje dolge sulice. Saj si si to vendar zmeraj želela, Elsalilla!«

Toda čim bolj prestrašena je postajala Elsalilla, tem mirnejši je bil sir Archie. Rotila ga je, naj zbeži, ta pa se je le smejal.

»Nikar ne bodi tako prepričano, dekle, da me bodo vojaki ujeli. Že hujše nevarnosti sem doživel kot je ta, pa sem vedno odnesel zdravo kožo. Tako mi je na primer pred nekaj meseci na Švedskem še slabše kazalo. Tedaj je nekaj obrekovalcev dejalo kralju Joanesu, da mu njegova škotska garda ni zvesta. In kralj jim je verjel. Vrgel je tri poveljnike v stolp, njihove ljudi pa je izgnal iz svoje države in pazili so nanje, dokler niso bili preko meje.«

»Bežite, sir Archie, bežite!« je prosila Elsalilla.

»Zaradi mene ne bodi v skrbeh, Elsalilla«, je dejal sir Archie in se trdo smejal. »Nocoj sem spet stari in prav take volje kot včasih. Zdaj ne vidim več mladega dekleta pred svojimi očmi, torej si bom že znal pomagati. Pripovedoval ti bom o onih treh, ki so sedeli v ječi kralja Joanesa. Neke noči, ko so bile straže pijane, so se splazili iz stolpa in pobegnili. Potem so se umaknili čez mejo. Toda dokler so bili v zemlji švedskega kralja se niso upali izdati, kdo da so. Niso našli drugega izhoda. Elsalilla, pa so si preskrbeli obleke iz zamazanih kož in dejali, da so strojarski pomočniki, ki potujejo okrog in iščejo dela.«

Toda zdaj je opazila Elsalilla, kako izpremenjeno se vede sir Archie proti njej. In spoznala je, da jo sovraži, odkar ve, da ga je ona izdala.

»Ne govorite tako, sir Archie!« je dejala Elsalilla.

»Zakaj si me morala prevariti, ko sem ti najbolj verjel?« je rekel sir Arhie. »Zdaj sem spet tak kot prej. Zdaj mi ne pride na misel, da bi komu prizanesel. In zdaj boš videla, da se mi bo spet vse posrečilo kot včasih. Ko sem prišel s tovarišema iz Švedske semkaj, nismo imeli denarja, da bi si kupili poštene obleke. Nismo imeli denarja, da bi si plačali vožnjo do Škotkse. Ni nam preostajalo drugega kot to, da smo vdrli v župnišče na Solbergi.«

»Ne govorite več o tem!« je rekla Elsalilla.

»Ne, zdaj moraš zvedeti vse, Elsalilla«, je dejal sir Archie. »Nekaj je, česar ne veš in to je, da smo najprej ko smo prišli v župnišče, šli h gospodu Arneju, ga zbudili in mu rekli, naj nam da denarja. Če bi na to prostovoljno pristal, bi mu ne storili nič hudega. Toda gospod Arne se je začel z nami prepirati in morali smo se vreči nanj. In ko smo ubili njega, so morali umreti tudi vsi ostali.«

Elsalilla ni več prekinjala sira Archija, toda v njenem srcu je postalo vse mrzlo in prazno. Zgrozila se je, gledaje tega človeka, čigar lice je med govorjenjem dobilo grozen, krvoločen izraz. Kaj naj stori? je premišljala. Ali sem bila nora, da sem ljubila njega, ki je pobil vse moje drage? Bog mi odpusti moj greh!«

»Volka v gozdu sem ljubila«, je rekla Elsalilla sama pri sebi. »In tega sem hotela rešiti pred kaznijo!«

Odpeljali smo se navzdol na led in pobegnili čez morje«, je pripovedoval sir Archie. »Dokler smo videli švigati plamen proti nebu, se nismo ničesar bali, ko pa je pojenjal, smo se prestrašili. Vedeli smo, da so že prihiteli ljudje, ki so pogasili požar in bi nas mogli zasledovati. Zapeljali smo se nazaj na kopno, kjer smo videli rečni izliv, preko katerega je bila razpeta zelo tanka ledena skorja. Dvignili smo skrinjo z denarjem z vozila in se peljali dalje, dokler se ni vdrl pod konjem led. Pustili smo, da je vse potonilo, sami pa smo skočili na stran. Če bi ti ne bila mlado dekle, Elsalilla, bi razumela, da je bilo to junaško delo. Obnašali smo se kot možje.«

Elsalilla je molčala in v srcu je občutila pekočo bolečino. Toda sir Archie jo je mrzil in bil je vesel, da jo je mogel mučiti.

»Nato smo vzeli svoje pasove, jih pripeli na skrinjo in jo začeli vleči. Ker pa je skrinja puščala na ledu sled za seboj, smo šli na kopno, polomili neki smreki veje in jih položili pod skrinjo. Potem smo si sezuli čevlje in šli preko ledu, ne da bi puščali sledove za seboj.«

Sir Archie je premolknil in se porogljivo ozrl v Elsalillo.

Čeprav nam je vse to dobro uspelo, smo vendar imeli dovolj neprilik. Kjerkoli bi se pokazali v svojih okrvavljenih oblekah, povsod bi nas spoznali in zgrabili. Toda poslušaj zdaj, Elsalilla, da boš mogla vsakemu, ki bi nas zasledoval, povedati, da mi ne spadamo med tiste, ki se pustijo kar tako ujeti. Poslušaj to: Ko smo šli preko ledu proti Marstrandu, smo na obrežju naleteli na svoje rojake in tovariše, prav tiste, ki jih je pregnal kralj Joanes iz svoje dežele. Zaradi ledu niso mogli zapustiti Marstranda. Pomagali so nam v naši stiski, da smo dobili poštene obleke. Odslej smo se brez nevarnosti sprehajali po Marstrandu. In nobena nesreča bi nam ne pretila, če bi ne bila ti nezvesta in bi me ne izdala.«

Elsalilla je molčala, ta bolečina je bila za njo prehuda. Komaj je še čutila utrip svojega srca.

Sir Archie pa je skočil pokonci in zaklical:

»Tudi nocoj se nam ne bo zgodilo nič hudega, boš videla, Elsalilla!«

In pri tem je zagrabil deklico z obema rokama in jo dvignil kvišku. In držeč Elsalillo kakor ščit pred seboj, je stekel sir Archie skozi dvorano proti izhodu. In vojaki, ki so stražili pri vratih, so naperili proti njemu svoje dolge helebarde, toda niso jih mogli rabiti, boječ se, da bi ne ranili Elsalille.

Ko je prispel sir Archie na ozke stopnice, je spet nastavil Elsalillo pred se. In bolj ga je varovala kot najboljši oklep, kajti vojaki, ki so bili tam razpostavljeni, niso mogli kaj početi s svojim orožjem. Tako je prehodil že dobršen kos stopnic in Elsalilla je čutila, kako ji je zavel nasproti svež zrak izpod neba.

Toda Elsalilla ni občutila do sira Archija nobene ljubezni več, temveč samo še smrtno sovraštvo in mislila je le na to, da je zloben morilec.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: Inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič